Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА 21 ИЮНЬ, 1980 ШУ. ● № 74 (6204). ● Мах 2 кепиг.

Доакъар шортта хилийта!

Кхаьшта Iунал де дезаш йолча мукъача хана доакъар Iалашде новкъостал деш хул «40 лет Октября» совхоза хьажкIаш ихеераш. Масала, Назрановски районе меттел ерригача республике а цIи хеза хьажкIаш лелаер Евкуров Джабраьил, хьайбашта моша доакъар Iалашдеш ва хIанз. ХIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 18—20 лафет моша доакъар дIадохьийт цо кхай тIара ферме.

СУРТА ТIА: «40 лет Октября» совхоза дикагIвола хьажкIаш лелаер Д. Евкуров; хьокха буц лафета тIа йотташ я Евкурова агрегат (аьрдехьа).

С. ПУГОЕВА сурт.

КОММУНИСТАШ — ДОАКЪАР IАЛАШДЕЧА

ТIа-тIа шерагIа даржаш латт Грозненски районa колхозийн совхозийн кхашка хьайбашта доакъар Iалашдара деш дола балхаш. Республика юрта боахамa къахьегамхой хIара боахаме шортта доакъар Iалашдара тIехьехаш «Шалинский» совхозо дагь кхайнарал чIоагIа къобаллагь хьал а лаьца тха дерригача боахамашка цу хьекъехьа хьалхе йийна а йийца мероприятеш чIоагIйир партийни организацей бюрой заседанешца а кхьарча партийни собранешка.

Из шоаш деча хана цар теркаме йийцар дIадахача Iай цхьаделча боахамашка бIаьсти хьатIакхачалца хьайбашта боаромагIа дIадехна доакъар тоьаш ца хиниятехь хIаьта долаш хиннар а хила ма доаггIара дика ца хинилгех. Цудухьа цу тайпара ледарлонаш укх шера ца хилийта лаьрхIад цар.

Июнь доакъар Iалашдара тIагIертта къахьега деза бутт санна дIакхайнабаро болх кхы а лаккагIча боарам тIа боалкхаш айбир. Сиха а овсаре а леладу доакъар Iалашдара балхаш I Май колхозе. ХIара бригадо дийнахьа бе безо болх белгалбоаккхаш парткомо оттаьь хиниe комплексни план хIанзалца хьа лоргаI ца боалаш кхоачашъеш хьабоагIа цар механизатораш. Шин сменах болх беш а колхоза доакъар кийчду цех. Баьцах хьоар дакихийтари гранулаш кийчъяйтари духьа кхай тIара цига хаддаза хьатIакхухьаш да моша доакъар. Цеха болх дика вIаштIехьбаьнкхаб цун керте латтача коммуниста Ахвердов Игорь Карповича. Алхха ер бутт дIаболабеннача хана денз 317 тонн баьца хьоар кийчдаьд укхала.

Кхашка доакъар Iалашдеш йоаллача бригади болх вáттув боалаш лелаш хилар а эггара хьалха дувза доагIа цига вIашагIъеллача партийни группи хьинарета гIулакхашца. Артамонова Прасковья Тихоновнас кулгалдеча цо бригадера коммунисташ мугIарерчарна хьоккам луш хилийтара, хьалхашка уттe халонаш эшаяра коллектив сиха оарцагIъяхара мел эшар ду. Укхаза хIара дийнахье балха итогаш ю, яхье хьалхалаттараш морально а матриально а белгалбоах.

Цунга хьежна бернате да бригада балха тIа хьахулар а. ХIанзе укх нарарча бетта Iалашъяьй 690 тонн йол, 1671 тонн силос, 1531 тонн сенаж. Лакха хьокхамаш доахаш ба укхаза А. Хуторский, В. Веденев, Х. Дибирев, кхыбараш. Цар сийна колхоза центральни усадьбе дукхаза цIе байрах урагIьхийтай.

ДIадахача Iай геттара во хьалаш эттадар Ленина цIерагIча колхоза фермашка Iан лерттIа кийчо ца яри Iалашдаь доакъар во хилари бахьан долаш чIоагIа эшам хилар боахама, дукха хьайбаш тIера дяьлар.

Цу боахаме тIанз латтача хьолога хьежача хоуш да цу тайпара дар хьатIадоагIача Iай ца хилийтара укхаза хиннахьа оарцагIаьнийга. Доакъар Iалашдече болх нийса вIаштIехьбаьнкха лелабайтара даим тIахьожам лоаттабеш а боахама партком а.

Доакъар Iалашдара вIашагIъеллача бригадана керте оттаеваь Хамзатов Вата. хIаьта цига хьалхча парттруппана кулгалдеш ва Абдурзаков Муму. Муму ше болх беш во стогометa тIа. хIара дийнахьа шин балха нормаш дика тIехьхоачаш а еш.

Партгруппана карагIдаьннад бригодера хIаравар окъера декхар бахьан дот лазаш. коммунисташ болх тоабара керда рeлерваш, кхоачамаш лахора даим уйла еш хургболаш гIулакх оттаде. Цу дерригие йиш хилийтай боахмга июнь бетта 774 тонн йол, 220 тонн баьца хьоар кийчдаь дакихе.

Шоай хьайбашта кхоачамболаш дикеа доакъар Iалашдара е йоагIа йоакхо еш ба № 15 йолча Грозненски шурий, «60 лет Октября», «Горячеисточненский» яхача совхозашка а.

ХIанз доакъар Iалашдара дола месячник толаме чакхдаккхара цхьа кIира совгIамара да ца йисарца эггара саготагIа йола юкъ хьатIаэттай. Цудухьа парте райкомо кхы а чIоагIбаьб цу гIулакха лоаттабеш бола тIахьожам. Касткасто яз болх вIаштIехьбаьнкхарца дувзаденна дешаш шин заседанешка къестадеш хул месячник толаме чакхдаккхара вIашагIъелла йола районни штаб а. Штабо ладийгIад дуккхача боахамий кулгалхошна, партийни организацей секретарашна цу хьекъехьа беча балхах лаьца тийнача отчеташка. Къаьстта чIоагIа ярея цIенхашттан дуьц цига кеттув болаш йолча ханех лерттIа пайда ца эцача, болх эсала вIаштIехьдаьккхачар гIулакхаш. Цун цхьана доакъар Iалашдеча балхаш тIехдика лeладеш бараий балха опыт шерра йоаржоеш, дIайовзийташ а я районни штаб.

Доакъар дукхагIа Iалашдара болча балха баха ках юкъе а оаш субботникаш чакхдоах районе. Цигаза цига вIашагIкхет шин бIаьнeл совгIа сaг.

Июнь бутт дIаболабеннача гIоне районе Iалашъяьй 6715 тонн йол, 1586 тонн баьца хьоар. Балха боарам лох ца болийташ юхейнсача хана а тха механизаторий къахьегa карагIдоале цу бетта Iалашде лаьрхIачу совгIа доакъар кийчдерга цар.

М. ДЗАУРОВ,
парте Грозненски райкома инструктор.

СИЙЛЕН УЛГА ТIА ЯЬККХАЙ

Кхо мехотряди цхьа къаьстта звенои нуйодаш комплекс я «Грозненский молочный» совхозе доакъар Iалашдара вIашагIъелла. Цунна кулгалдеш ва директора заместитель Н. Николаев.

Къахьегама овсарле лакха хургйолча тайпара болх вIаштIехьбаккхарах механизаторий аьттув баьнаб месячника барайтта дийнахьа 1600 тонн йол и 310 тонн баьций хьоари кийчде задапех 2100 тонн йол и 450 тонн баьций хьоари долаш.

Хьинар ца кхадеш къахьег механизаторашa В. Хизирова, С. Юнусова хIара дийнахьа 25 гектара тIара буц хьокх нормагIа 15 гектар йолаш. С. Сулейманова дийнахьа 40 тонн йол хьаллу стогометана нормагIа 24 тонн йолаш. 25 тонн йол хьатIаяхь дийнахьа нормагIа 18 тонн йолаш шин тракторни лафетаца Х. Асхабова а.

Баьций хьоар доаккхаш шин агрегат я совхозе шин сменагIа болх беш. Дийнахьара нормаш 120—130 процент кхоачаш а еш къахьег уж леладеш болча операторашa М. Сапарбаевен, М. Антиповен. Царна мел эша баьцаш а лоаттаеш хьинаре къахьегаш ва С-301 яхача комбайна тIа вагIа З. Магомадов а.

Месячниках толамаш доахаш къахьегарах совхоза коллектив республикански газеташ тIа чIоагIдаьча сийлен Улга тIа яьккхай.

МИШТА ЛЕЛ МЕСЯЧНИК?

Хьайбашта ме хулла дукхагIа доакъар Iалашдара шоашта юкъе шерра социалистически яхь а йоаржаь, къахьегаш боах месячниках республика дукхагIча боахамаш кара къахьегамхой. Йоли сенажи кийчъяра месячника ах бетта задани тIехкхачаьяьй Гудермесски, Надтеречни, Наурски районашкерча боахамаша. ХIичале месячника задане совгIа 1730 тонн сенаж кIоагашка чуеллай Назрановски района боахамаша. Хьинаре къахьегаш дIахьу месячник Шелковской районерча къахьегамхоша а. Духхьал дIадахача цхьан кIирагIа цар кийчдаьд доакъар 2247 тонн йол, 2196 тонн сенажи силоси, 1608 тонн баьца хьоар. Из республике эггара лаккагIа хьокхам ба. ХIаьта цу юкъа Сунженски района боахамаша 450 тонн йоли, 1079 тонн сенажи, 131 тонн баьца хьоари мара кийчдаьдац. Из доакъар хьахкарча кIирагIа цар кийчдаьчул дукха кIезигагIа да. Миштта овсарле лоха йолаш цигарча боахамашка дIахо йодача хана къахьеге кхерам болаш да месячника задани кхоачаш ца яр.

Йол кийчъяра балхаш эсала лел Ачхой-Мартановски, Ножай-Юртовски, Советски районашка. Месячника задане йоагIачох 14.3 процент мара сенаж чуеллац Шалински районе. Из чуйоллара гIулакх ледара лел Малгобекски районе а.

Цхьа тонн хиллал баьца хьоар кийчдаьдац Веденски, Советски районашка. Ледара лел из кийчдира гIулакхаш цхьайоачи кхыча районашка а.

Юхейнсача хана балхашта юкъера кхоачамбоацараш геттара сиха дIа а даьха беррига къахьегамхой оарцагIбаха беза месячника задани кхоачашъяра.

Районаш	Бетта сиичча заданех кийчде дезар (тонн): йол	сенаж	баьца хьоар	16 июнь хьатIакхочаш кийчдаьр (тонн): йол	сенаж	баьца хьоар
Ачхой-Мартановски	1000	2000	400	35	1080	164
Веденски	500	—	100	180	—	
Грозненски	8000	12000	2800	5135	1996	886
Гудермесски	3000	1500	600	1815	1344	137
Малгобекски	1500	2000	500	1098	789	42
Надтеречни	5000	2500	1000	2384	3184	154
Назрановски	1500	4000	300	120	3730	96
Наурски	14000	2500	2100	8120	1582	263
Ножай-Юртовски	1000	—	200	120	120	80
Советски	500	—	200	50	300	—
Сунженски	5000	6000	1300	1116	3957	335
Урус-Мартановски	1500	3000	[illegible]	723	1723	175
Шалински	2500	3500	[illegible]	1970	500	50
Шелковской	15000	10000	4300	6155	5839	2091
Республике гIоллa	60000	32000	15000	28021	28144	4413

ХЬАЛХАЛАТТАРАШТА — СОВГIАТАШ

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советo, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо 1979 шера октябре денз 1980 шера 1 апрелага кхаччалца НГIАССР колхозашa, совхозашa, Госкомсельхозтехника предприятешa 1980 шера кхаьккара балхаш дара юртбоахама техника ший ханнахьеи дикен юйчъяра тIехьа лелаяьча социалистически яхьа итогашка хьажа а хьежа соцам баьб:

социалистически яхь лелаьча боахамаша социалистически яхьа цхьайола условеш кхоачаш ца ярах хьалхара моттиг цхьаннена а ца хьожае.

хьожае:

— шоллагIа моттиги дIа-юха тела вымпели:

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза;

Урус-Мартановски района «Труд» яхача совхоза;

«Госкомсельхозтехника» Шалински районерча Аргунски отделенена;

— кхоалагIа моттиги дIа-юха тела вымпели:

Малгобекски района «Кавказ» яхача совхоза;

Грозненски района «Пригородный» совхоза;

«Госкомсельхозтехника» Надтеречни районни объединенена.

Социалистически яхье котбаьнараш совгIаташ дара планал совгIа йохка хьожае:

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза — цаI бортовой автомобили Т—150К трактори;

Урус-Мартановски района «Труд» яхача совхоза — цаI бортовой автомобили Т—150К трактори;

«Госкомсельхозтехника» Шалински районерча Аргунски отделенена — цаI бортовой автомобили Т—150К трактори;

Малгобекски района «Кавказ» яхача совхоза — цаI грузовой автомобиль;

Грозненски района «Пригородный» совхоза — цаI грузовой автомобиль;

«Госкомсельхозтехника» Надтеречни районни объединенена — цаI грузовой автомобиль;

Хьалхе лелаеча механизаторашта аргIа йоацаш йохка хьожае:

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза — «Жигули» маркагIа йола цаI автомобили цаI еза мотоцикли;

Урус-Мартановски района «Труд» яхача совхоза — «Жигули» маркагIа йола цаI автомобили цаI еза мотоцикли;

«Госкомсельхозтехника» Шалински районерча Аргунски отделенена — «Жигули» маркагIа йола цаI автомобили еза мотоцикли;

Малгобекски района «Кавказ» яхача колхоза «Жигули» маркагIа йола цаI автомобиль;

Грозненски района «Пригородный» совхоза — «Жигули» маркагIа йола цаI автомобиль;

«Госкомсельхозтехника» Надтеречни районни объединенена — «Жигули» маркагIа йола цаI автомобиль.

ДIАЙОЛАЕННАЙ КIИ-МАРСА ХА

Дийнахьеи буси шин сменагIа болх беш хIанзале 501 гектара тIара мукх хьекха касарех Iобиллаб Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза механизаторашa бархI жаткаца. Социалистически яхье хьалха ба Мороз Алексей, Мирзоев Увайс, Кутаев Лечи. Яхьа итог хIара дийнахьа ю. Хьалхара моттиг яьккхачоа карара кара тела цIе вымпел лу. Цул совгIа ихье хьалхалаттарий сийна хIара дийнахьа арахеш «Молния» колхоза правлене хьалхашка айи Къахьегама сийлен ЦIе байрах.

Дийнахьа кхокха кхача бахь механизаторашта уж болх беш боахкачa Тракторашта, комбайнашта доагорца заправка а кхай тIа ю. Цин ца элийтара, из эьлча сиха йоас йиш хулийтаргйола хьалаш вIаштIехьдаьхад.

Яхкхатыи а йоалаеш ялат чуэца тIо де Сунженски районера механизатораш баьхкар укх деношка колхозе.

— Цар новкъостaлца мукх хийцца кхаь дийнахьа хьекха касарех Iубулларгба. Боахаме йолча 15 комбайнаца из ардара шин ди мара дезаргдац. Мукх ардаче юкъа кIи а хьекха касарех Iодилла кхоабергба механизатораш. ХIаьта из хьаэцара а эггара дукхагIа шин ди мара эшаргдац. Цу тайпара деррига ялат планагIа лаьрхIачул ди хьалха чудерзадаь доаккхаргда оаха, ерригача техникага дийнахьеи буси шин сменагIа болх а байташ. — йоах колхоза председатела Юшков Николаи Александровича.

Дика да ялат а. Хьанхари ардари цхьана долаш кхай гонахьара ялат чуэцаш хIара гектара тIара 25 центнер яьлар. Цзаза да планагIа чуэца долаш дар а. Гонахьара чуэлаш 25 центнер яьлаяле кхай тIара хьокхаш хIара гектара тIара ялат дукхагIа даргхиларах шеко яц.

Х. МАГОМЕТОВ.

СУРТА ТIА: «Коминтерн» колхоза ялат хьокхаш боахкача механизаторашта юкъе яхье хьалха воагIа Мороз Алексей. Мукх хьокхаш йоахка цу боахама комбайнаш (аьттехьа).

П. ЕЛИЗАРОВА урташ.

ИТТЛАГIЧА ПЯТИЛЕТКА ГАЗ ЯККХАРЕИ ГАЗОВИ ПРОМЫШЛЕННОСТА ОБЪЕКТАШ ХЬАЛЪЕРЕИ ЗАДАНЕШ КХОАЧАШЪЕЧА ЭГГАРА ЧIОАГIАГIА БЕЛГАЛВАЬННАЧА ВОЛХЛОШТА СССР ОРДЕНАШИ МЕДАЛАШИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

ИттлагIча пятилетка газ яккхареи газови промышленноста объекташ хьалъяреи заданеш кхоачашъеча доккхий толамаш дахарах совгIаташ лудда

Нохч-ГIалгIай АССР гIолла

Къахьегама ЦIеча Байрахха орден

Лисицкий Анатолий Владимировича — СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства «Грознефтегаз» яхача мехкдаьтта газови управлене слесара-ремонтника.

«Знак Почета» яха орден

Исаков Георгий Назаровича — СССР мехкдаьтта промышленноста Вознесенски газчаккхйоахача завода Карабулакски производства слесарий-ремонтникий бригадира.

Хажиев Хамид Магомедовича — СССР мехкдаьттаи газовии промышленноста предприятеш хьалъяра Министерства «Гроэтрубопроводстрой» треста № 4 йолча механизаце управлене бульдозера машиниста.

«За трудовую доблесть» яха медаль

Бутова Лидия Михайловнана — «Кавказтрансгаз» яхача объединене йоккхагIйолча инженера.

Великанова Антонина Андреевнана — СССР мехкдаьттаи газовии промышленноста предприятеш хьалъяра Министерства «Гроэтрубопроводстрой» треста № 2 йолча гIишлоя-монтажни управлене штукатурий-малярий бригадира.

Загаев Хасмахьмад Абдурахмановича — СССР химически мехкдаьттаи машиностроене Министерства «Красный молот» яхача Грозненски машинашъеча завода электросварщика.

«За трудовое отличие» яха медаль

Кочукаров Илья Михайловича — СССР химически мехкдаьттаи машиностроене Министерства «Красный молот» яхача Грозненски машинашъеча завода электросварщикий бригадира.

Маштаков Ахьмада Махьмада — СССР мехкдаьттаи газовии промышленноста предприятеш хьалъяра Министерства Главнефтегазмонтажа № 6 йолча специализированни монтажни управлене автомобила водителa.

Мусаев Рашид Исаковича — «Кавказтрансгаз» яхача объединене автомобила водителa.

Ранжаев Виктор Петровича — СССР мехкдаьттаи газовии промышленноста предприятеш хьалъяра Министерства «Гроэтрубопроводстрой» треста № 3 йолча гIишлоймонтажни управлене слесара-сантехника.

Шамилев Адам Баудиновича — СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства «Союзнефтегазпереработка» яхача Ерригсоюзни промышленни объединене Грозненски ремонтно-наладочни управлене слесара.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва. Кремль.
1980 шу, 16 май.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНАШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамхоша коммунистически кхетам луча беркате болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума **Сийлен грамота** лойла.

Денискин Василий Зиновьевича — 1926 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Истратов Михаил Сергеевича — 1925 шера денз КПСС члена, кооперативни техникума хьаьхочоа.

Лузанов Алексей Ивановича — 1929 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Мищеряков Петр Дмитриевича — 1930 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Федин Николай Григорьевича — 1929 шера денз КПСС члена, промыслови геофизика лаьрххIача конструкторско-технологически бюро слесара.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1980 шу. 18 июнь.

НОВ. П. А. КАМЫШНИКОВ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР УНАХЦIЕНО ЛОРАЯРА МИНИСТРАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Нов. **Камышников** Павел Алексеевич Нохч-ГIалгIай АССР унахцIено лораяра министралла хьожаве.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1980 шу. 19 июнь.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуме

Ший аргIанарча заседане укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо дийцар 1980 шера 22 феврале г. Москве Бауманcки хоржамий округа харжархошта хьалхашка новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлагара хьадоагIа дехараш кхоачашдара Шелковской района халкъа депутатий исполнительни комитето беча организаторски балха райисполкома председатела В. Д. Аралина яьча отчетага.

Заседане ишта дийцар республика кхачан промышленноста министра К. Л. Исмаиловас «Халкъа боахаме къахьегама дисциплина дIахо чIоагIъярахи кадраш балхара дIаювлилга кIезигдарахи бола» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС Соцам кхоачашбара министерстве беча балха хьакъехьа яьча доклада га.

Кхыдола дешаш а дийцар Президиумо, цу дакъе республика халкъа депутатий моттигерча Советий решенешна социалистически законность нийса леладар, «Къахьегама ветеран» яха медаль къахьегамхошта ялар, дукха бераш даьча новношта совгIаташ далар санна дола дешаш а долаш.

Мел дийцача дешаех йоагIийоагIаш йола решенеш тIаийцар Президиумо.

БАЬЦАДААРАШ — ДУКХАГIА ХИЛИЙТАРА

«Городе бахача наха кхоачам боллаш баьцадаараш хулийтаргда вай!» яхача девизах къахьегаш ба укх шера Урус-Мартановски района «Солнечный» яхача совхоза болхлой. 850 гектара тIа дIадийнад укхаза баьцадаараш. Уж кхедеш 11 бригада я.

Агротехника бокъонаша дIадеххача тайпарей ший ханнахьеи доал деш хиларах къаьстта дика хьувкъаш латт Шамилева Зинаси Юнусова Яхаси кулгалдеча бригадаша Iукал ду баьцадаараш.

Иштта, укх шера пачча-хьалкхента 9100 тонн баьцадаараш докха шоашта тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара еррига уйла тIаьчийта болх беш ба цу совхоза къахьегамхой.

Х. ШАМИЛЕВА.

Партийни хроника

ПАРТЕ ГОРКОМА ПЛЕНУМ

Чаккхьаьнача парте Малгlалбика горкома пленуме дийцар «Халкъа боахаме къахьегама дисциплина дlахо чlоагlъярахи кадраш кувцалулга кlеаигдарахи» болча КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцамга хьежжа районе бахача наха луш бола къахьегама кхетам чlоагlбарах яха дош. Цу хьакъехьа доклад йир парте горкома секретара Т. Д. Албогачневас.

Докладчика а цул тlехьагlа къамаьлаш даьчар а белгалдаьккхар, партийни, советски, боахама, профсоюзни органаша КПСС XXV съезда решенеш, иттлагlча пятилетка за-данеш кхоачашъяра къахьегама коллективаш оарцагlбоахаш, яхь лелаяра гlулакх эргадоахаш тоадеш, къахьегама дисциплина чlоагlъеш дикка къахьийсалга. Цунна цхьава цар дийцар цу хьакъехьа долча кхоачамбоацарех а.

Предприятешка, боахамашка оборудованех, техниках лерттlа пайда ийбац, къахьегама дисциплина телхаю, кадраш дукха хувцалу, массанахьа хьадаьдац къахьегамхошта болх барах салаlаран эша хьалаш.

БАЛХА lАТКЪАШ ДОЛЧОХ ДИЙЦАР

Укх деношка хьайийлла партийни собрание хилар Грозненски производственно-товарни контора коллективе. Цига коммунисташ дийцар «Тамбовски областной партийни организаце критикеи самокритикеи лелаярах» болча КПСС ЦК соцамга хьежжа шоашта карагlдийнарехи даьза дисарехи.

ПТК коллективо шерагара шерага кхоачашъю пачхьалкхен планаш. Из дара пайда ийбу организаторски, политически балха дукхача формех методехи, цу дакъо критикех а самокритиках а. Вакъда, собрание къамаьлаш даьчар хьахеккхар цу дакъе кхы а пайда оацаша торонаши кхоачамаши шортта йолаш йолга.

Цхьаза нийслу къахьегамхоша балха lаткъаш долча кхоачамбоацарех дувцача хана кулгалхоша чlоагlа теркам тlабахийта ладувгlа а уж дlадахара шоаш чlоагlа оарцагlбаргба вале а цул тlехьагlа цхьаннка хlама ца деш lеш. Оаха кlезига дийцадац электропогрутчикаша болх лерттlа хьа ца барах, яхаш шоай цеха а контора а кулгалхошта критика йир № 3 йолча цеха оператора Сарычевас.

Боккхамал совгlа электроэнерги, lи йоаеш барах бехк баьккхар № 8 йолча цеха мастера Пономарева.

Собрание къамаьлаш даьчар иштта теркам тlаэзар критикеи самокритикеи дешаш пенгазеташ тlа лерттlа хьахьокхаш ца хилара, шоай декхараш лерттlа кховчаш ца лечa, мутlарерча къахьегамхоша, коммунисташа ечa крити-

чески замечаней бе боагlа лоархlам ца беча кулгалхоша-кара доагlар цlенхаштта хьадеха дезаш партийни организаци хилара, парте демократически принципаш дlахо дегlайоалае сэаш хилара.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕИ СЕКРЕТАРИИ СЕМИНАР

Парте Наурски райкоме чаккхьаьнача парторганизацей секретарийи цар заместителийи семинаре къамаьлаш дир бехктокхамеча партийни кулгалхоша.

Культураш чуацарах, уж пачхьалкхенга йоккхача деча балхаштта идеологически lалашо ярах дийцар парте райкома секретаро Х. М. Герзелиева.

Семинара доакъошхошта дlайовзийтар парте мугlараш шердаран къонача коммунисташта кхетам баларан йола района партийни организацей балха практика. Цу хьакъехьа доклад йир парте райкомерча партийни комиссе председатела В. А. Пермеева.

Семинаре иштта дийцар партийни группашна отчеташи хоржамаши е эза ха хьатlаоттарца партийни организацеша из гlулакх ханнахьен корта болаши чакхдаккхара де эшараш.

ДЕ ЛЕРХlАР МИШТА ЧАКХДОАККХ ХЬАЖАР

М. Д. Миллионщикова цlерагlча Грозненски мехкдаьтта институте хиннача тlеххьарча партийни собрание шерра къамаьл хилар «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбарв ше тlаийца хинна мероприятеш чакхъяхара даьр фуд хьожаш. Доклад яьча парткома секретара заместитела А. А. Манкиева вьлар.

— Из соцам арабаьнначул тlехьагlа факультетий бюро заседанешкеи коммунистий собранешкеи 50 дийцад идейно-кхетама болх барв кетадаь дешаш. Дикагlа пропаганда е баьннаб социалистически вохара хьисапа. Институтя коллективе, наха бахача беш бола политико-кхетама болх кхы а лакхагlча боарам тlа боаккхаш айбир укх шера февраль беттa чакхдаьнача хоржамашта кийчо еш хиннача хана. Наха коммунистически кхетам лудa доккхагlа дола дакъа юкъекхаьа баьннаб библиотека, общественни lилмий кабинета болхлой, пенгазеташ.

Вакъда, из ала йиш яц геологоразведочни факультета партийни бюрох. Цхьайола шоай мероприятеш цар духхьал яй алийтар духа санна чанхйоахаш хилар бахьни долаш критика йир царна докладчика.

Идеологически болх комплексно белга lалаш а деш, кхетам лулга, дешар хьехил га дlахо йодачв хини кхы а гоадара де эшараш белгал дир собрание

КИРГИЗСКИ ССР. Киргизен Узбекистанен боамбе дlабуеш долча кхашка дукхагlа хьй хилийта, мердача боамбе плантацей итт эзар гектар совгlа долча кхешка хьй дилла торо хулийтаргья «Нарынгидроэнергострой» управлене коллективо Ак-Бура кхача хи тlа хьалъеча Папански водохранилища. Графикел хьалхи а баьцне болх беш болча гlишлонхоша плотинана лард йоллара балхаш чакхдоахаш латт. Цул тlехьагlа цунна тlахьожабаь боккхача визаца лоам энкхийтаро хьалъергья плотина бlаь метр совгlа из урагlа а йохийташ.

СУРТА ТlА: скалолазашмонтажникаш Папански водохранилища плотина хьалъеча.

А. КАДЫРКУЛОВА сурт. ТАСС фотохроника.

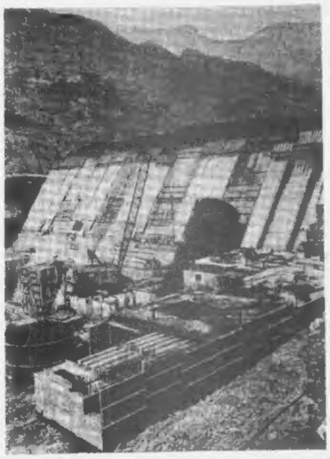

«1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегlабоалабара керттерча лостамашка» хьежжа Нарын ихача додача хи тlа хьалъеш латт Курпсайски ГЭС. Цун плотинана чуиттай хlанзалехьа а 380 эзар кубометр бетон. Станце хьалхара агрегат ер шу чакхдоалаш ток луш хургья.

Хи бисте хьахиннай Киргизе эттара кьонагlа йола дукхаза вlаштlардаь цlеношь, торговлен общественни ихачани, быта служба предприятеш дукхи культура кхуврчаш долиш йола Кара-Куль яха город.

СУРТА ТlА: Курпсайски ГЭС плотина хьалъеча.

М. АШИРБАЕВАЙ
Н. ЖИГАНОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета массазарча комиссешка

Йоакхю е къонача болхлой

Укх деношка шиъ аргlанарча заседание Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета кагирхой гlудаккхашта йолча массазарча комиссе йийцар республика профессионально-техническое образоване управлене начальника А. Е. Кучерова лакха говзал йола болхлой кийчбарах йола доклад.

Комиссе белгалдаьккхар халкъа депутатий моттигерча Советаша, профессионально-технически дешара республикански управлене, республикерча профессионально-технически училищаша, промышленни предприятеша лакха говзал йола болхлой промышленни предприятешта кийчбеш уж производстве дlачlоагlбеши дикка боккха болх баь хилар. Кхо эзар гаргга профессионально-техническе училищеш 1979 шера чаккхьяраш республика промышленносте балха хьожабаьб, уж дукхагlча дакъе шоаш lомаьча профессегlа болх беш ба.

Тlеххьарча шерашка училище чаккхьяьккхараишта республика промышленни предприятеша дlахо дешара а технически боарам лакхбара а, хlаьта иштта балхах мукъаболча хана салаlара а дика хьалаш хьаду. Шерра дарнаш литт хьехамчал. къаьстта «Грознефть», «Грознефтеоргсинтез» объединенешка «Красный молот» яхача а радиотехнически а заводашка. Дукхача предприятешка къонача болхлошта юкъе социалистически яхь йоаргнальй. Соаха училищеш чаккхьяхарех 600 гаргга саг коммунистически къахьегама ударник яха дlи енна ва.

Комиссе иштта белгалдаькхар йоакха говзал йола болхлой кийчбеш а уж производстве дlачlоагlбеш а беча балха юкъе кхоачамбоацараш хилар. Дикка дукха профессионально-технически училищаш чаккхьяьхараш промышленни предприятешка болх ца беш дlаух. Цун керттера бахьан да вахтови болх хала хилар, бахача моттигашта предприятеш гаьна хилар, городской транспорто, къаьстта бийсана, болх во беш хилар, общежитеш ца тоьар. Цхьайолча предприятешка йоагlача тайпара йоакхо яц къонача болхлой, шоай специальностах болх бе уж дlауаттабац, царна йоагlаш йола льготаш телац, лерттlа болх бара, дешара, быта, салаlара эшаш дола хьалаш lалашдац.

Халкъа депутатий Советий районни исполнительни комитеташа (город Грозный, Наурски район), кlезига йоакхо ю къонача болхлой, цудухьа дукха балхара дlабуит уж. Ленински района 69 предприяте болх бе дlахьожаваь хиннача 2004 профтехучилища чаккхьяьнхача сагах тlеахьарча шии шера 700 саг балхара дlаваьхав, цу даькъе шоай lоламагlа балхара дlаваьнав 385 саг.

Дийцача деша хьакъехьа халкъа депутатий моттигерча Советашта, профессионально-технически образоване республикански управленена рекомендацеш елар массазарча комиссе.

Спортивни школай болх тоабе

Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета халкъа образоване, культура, спорта массазарча комиссе дийцар республика просвещене министерства берий-кхелетарий спортивни школашка беча учебно-кхетама балха хьакъехьара дош.

Комиссе белгалдаьккхар тlеххьарча хана республике спортивни школаш дукхагlа хьайийлла хилар. Цу школашкарча дешархоех латт дукхагlча даькъе республика кхелетарий сборни спортивни командаш. Берий-кхелетарий спортивни школашка дикка доккха толамаш даьхад спортивни гимнастика, кьалтохаргах латар, яйта атлетика санна долча спорта тайпашка. Спортсменаш кхебара хьакъехьа беш бола болх а толаме бу школаша. 1979 шера цар кийчваьв дунен халкъашта юкъерча класса 1 спорта мастер, СССР 4 спорта мастер, цхьоалагlча разряда 224 спортсмен, Нохч-Гlалгlай АССР, РСФСР, СССР сборни командашта юкъе кlезига бац спортивни школаш чаккхьяьхараш.

Комиссе иштта белгалдаьхар берий-кхелетарий спортивни школай балха юкъера цхьадола кхоачамбоацараш. Эггара хьалха белгалде доагlа спортивни школай шоай спортивно-материальни база ца хилар.

Республика просвещене министерства, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Советерча физически культурай спортей комитета теркам тlаэзар тренерско-педагогически кадраш хьаньоестаяреи уж кхетамца кхеяреи дакъе долаш долча кхоачамбоацараишта. Кlезига пайда лу спортивни школаша лакхера разрядаш йола спортсменаш, инструктораш, спорта судьяю кийчъбара а.

Белгалдаь кхоачамбоацараш дlадахара тlеэрзаь рекомендацеш елар комиссе.

Тlехдаьккха малар меларца—лира къовсам

Законаш хьокхоллача, уж кхоачашдеча, общественни порядок лоравча, боахамеи культуреи гlишлои хьалъяра кулгалдеча, цар шоай хьашташ кхоачашдеш хилар кхете а деш, дизза дакъа лоац дукхиа а дукхагlболча советски наха. Хlаьта СССР Конституце шоашта еннача бокъонех пайда а эцаш шоай конституционни декхараш кховчаш ца деча ваьиа юкъерча цхьаболча наха чlоагlа раьза бац уж.

Халахете а хlана а юкъ-юкъе болаш бе къахьега безам боацаш, дер данна лелаш, къаракъаш мелаш, законаш телхадеш, цхьанна а хlаманна юха ца оалуш, общественни хьаштех дош ца хеташ бола нах. Цунна тешал деш да нонагlдоза зуламаш хlаьта хулиганство, нах боабар санна дола зуламе гlулакхаш малара тlагlоала лeладеш хилар.

Тlехдаьккха меларца лоаттабеча къовсама коннъарло еш да торговле малараш дохкара оттадаь законаш телхадеш. Гучадьннад районни Советий исполкомашкара бокъонаш йоацаш столовешка, буфеташка, тикашка корта бохабу малараш дохкилга. Цу тайпара бакъдараш гучадаьннад Малгобекски района, «Малгобекнефть» НГДУ, Урус-Мартановски райпо, горплодоовощторга столовешкеи тикашкеи.

Тlехдаьккха малараш меларца лоаттабеча къовсама боккхача лоархlаме ба «Тlехдаьккха малараш меларни алкоголизмаиеи дуьхьала лоаттабу къовсам чlоагlбара де дезарех» КПСС ЦК 1972 шера тlаийна соцам, иштта тlехдаьккхи малараш мелара, алкоголизмана духьала лоаттабу къовсам чlоагlбара къахьегама коллективашта юкъе кхетама болх шерра боарабара, алкоголизмана духьалара пропаганда чlоагlъяра, тlехдаьккха малараш меларашта еш йола общественни административни воздействен лакхьяра дола 1972 шера 19 июлера РСФСР Лакххьарча Совета Президиума Указ.

Цу соцамой Указой дlадехараш кхоачашдеш тlехдаьккха меларан алкоголизмаиеи дуьхьаларча мероприятей бlарчча комплекс чакхъяьккхай республике. Кlезигъьай корта бохабу малараш дохка тикаш, дийхкад кагий хlамаш йоххача торговле сете чlолла корта бохабу малараш дохкилга, ца доккийташ соцадаьд къаракъ производственни объекташта гонахьарча торговле предприятешка, ховдам боллаш белгалъьй корта бохабу малараш дохкаргдола ха.

Боккхача лоархlаме да алкоголизмана духьала лораша лоаттабу къовсам дlахо дегlабоалабар шерделга. СССР Министрий Совето алкоголизмах хронически цамогаш бола нах гучабахара, учете оттабара, дарбаш дара мел эшар делга хьадийхад унахцlеной органашкара.

Дарба ца дийташ е дарба даьчул тlехьагlа къахьегама дисциплина, общественни порядок, иштта социалистически общества правилаш телхаеш леле хронически алкоголикаш низагlа дарба дайтеш къахьегами кхетамча йоалием цхьан шерагара шин шерага кхачалца йолча хана дlахьожабу дарбин-къахьегами профилакторе.

Тlехдаьккха малараш ца мелийтарая алкоголизм ца хилийтаран де дезарин комплексал совгlа тlехдаьккха малараш меларан, къахьегама дисциплина телхаераш материальни, дисциплинарни, административни бехктокхаме оза а бокъо лу законо.

Улицашка, новкъа, подъездашка, стадионашка, скверашка, паркашка, кхьнолча общественни моттигашка мела бокъо лац корта бохабу малараш. Из бокъо телхайнараишта административни 3 сомагара 10 сомага кхачалца гlуд тох. Иштта бехктокхаме оза сагаи общественностаи ихьарч увш общественни моттигашка лeларах.

Малараш меларах шера массехказа бехктокхаме эзараишта профсоюза комитетаца барта а йолаш преми ца луш сонае, иштта санаторе, салаlара чlагlа путевкаш ца яла, квартира ялара йола аргlа тlехьашка яккха бокъо я предприяте администраце.

Къаьстта уйла тlаяхийта еза кхелетарашка корта бохабу малараш ца мелийтара. Доккхагlча даьзе торговле корта бохабу малараш дохкара бокъонаш телхаярах хьахулаш да кхелетарашна малараш мелилга, тlаккха зуламаш делга а.

Гучадаьннад горпищеторга, «Гастроном» торга, Старопромысловски, Малгобекски, Советски, кхыйолча районашкарча тикашка кхелетарашка корта бохабу малараш дехкалга 1972 шера 19 июлерча РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указах кхенза барашка уж дохкарах торговле болхлой бехктокхаме оаил-га дlадеххаше а.

Советски яхача юртарча чайне цхьан дийнахьа шозза корта бохабу малар а мелна веха волаш доккха зулам даьд кхелетача Ш. Мазаева.

Кхелетараш корта бохабу малараш мела бахарах бола бехктокхам айбаьб хlаиз долиш долча законо. Кхыметтел кхуш воагlача сага инхалца малар моладарах административни бехктокхаме оза бокъо я, хlаьта кхуш воагlар балха тlа кара волча сага из гlулакх карагlдаьннадале чувалла суд е а бокъо лу законо. Лакхбаьб кхуш боагlараишта дукхаза малараш меладарах бола уголовни бехктокхам.

Кхуш воагlача Хуцискена Юсуповна Бисултановна цахаддаш корта бохабу малараш меладарах РСФСР УК 210 статьях Х. Г. Салгириева нийса бехке ваьв Старопромысловски района халкъа судо. Чувалла 3 шу суд яьй Салгириевна.

Тlехдаьккха меларца къовсам лоаттабелга массане гlулакх да, хlаьта дукхагlча даькъе общественни организацеша, къахьегамхой коллективашна цига лоацача дакъага хьежжа а хургба цун толам.

Тlехдаьккха меларца, алкоголизмана лоаттабеча къовсаме лоархlаме дакъа да халкъа депутатий районни, городской, юртий Советий исполкомашка цу гlулакха вlашагlъяхача комиссей.

Предприятешка, организацешка хьал миштта латт хьожаш тохкам беш, шоай заседанешка кулгалхоша ечa отчеташка ладувгlаш, хронически алкоголикаш дарбан-къахьегама профилакторе дlабахийтара судага дош дlалуш боккха болх бу цу комиссешa. Пачхьалкхен органаши общественни организацеши цу гlулакха тlаерзаяре пар чакхйоахача цу мероприятешa доккха новкъостал ду тlехдаьккха малараш меларцеи алкоголизмацеи лоаттабеча къовсаме толам баккхара.

Малараш меларца лоаттабеча къовсаме лерттlа дикъа лаца яьннай право лораю органаш а. Чlоагlагlа тlаlлар ду баьха болаш зулам даьраишта, айбаьб сов ахча а доахаш къаракъ юхадохкараишца, кхуш боагlараишта малар меладерашца лоаттабу къовсам.

Къахьегамхой коллективашка дlа а ухаш, дукхагlа дувцa доладаьд беха болаш зулам даьрий уголовни гlулакхаш. Тlехдаьккха маларцеи алкоголизмацеи лоаттабеча къовсама боарам лакхбара гражданско-правови воздействе средствах дикагlа пайда эц прокуратура органаша.

Тlехдаьккха малараш меларашца лоаттабеча къовсаме цхьаккха тайпара машар хила мегаргбац. Тlехдаьккха малараш мелилга дlадаккхара тlадеройдаь дола деррига законаш лерттlа кховчаш делга общественни воздействеца дувзаш леладарца мара вlаштlехьдаргдац овлаш а тlехьа из во гlулакх вайна юкъера дlадоаккхилга.

Бокъонаш телхаелга ца хилийтар, малараш меларцеи хулиганствацеи къовсам лоаттабелга санна коммунистически морало дlадеха уж санна дола кхьдараш цахаддаш а уйла тlаяхийтта а болх бе безаш хала декхараш да. Духхьал пачхьалкхен органаца, общественни организацеца даь ца lеш берригача советски наха де дезаш лоархlаме гlулакхаш да уж — цунах латт толам баргхилара бола тешам.

Б. ТОЧИЕВ.
НГlАССР прокуратура судашка уголовни гlулакхаш къестадара йолча надзора отдела прокурор.

МИШТА КХОАЧАШДУ ТlАИЙЦА ДЕКХАРАШ?

ХlАРА КИЛОГРАММА КХОМ БЕШ

Дукха ха йоацаш «Малгобекнефть» НГДУ дийцар управлене цехашта юкъе ярхи хиннача социалистически яхьа итогаш яра дош. Берригаш раьпа а болаш гази мехкадаьттеи довккхача кхоалагlча цеха хьожайир хьалхара моттиг. Цу цеха делар хьалхера ахчан совгlат.

Атта дац мехкадаьттахошта юкъе социалистически яхье хьалхара моттиг яккха. Укхаза шерра яржай «Хlара балха денна — дикала Знак» йолаш, «Тlехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизех йола социалистически яхь. Цу яхьа юкъе а баха дикагlа хьокхамаш лахара тlехьа нихаддаш къовсам лоаттабу мехкадаьтта довхараша, новкъостала йолча цехий болхлоша, бригадаша сменаша, цехаша. Ше-ше дикагlа хьокхамаш даха гlерташ хул хlара вlамяга а йоккха а коллектив, хlара болхло

Цехашка, бригадашка хlара дийнахьа итогаш ю баьччара балха, хьокхамаш социалистически яхьа экрана тlа массанена гургдолаш дlа а нядеш. Цехий коллективашта юкъерча яхьа итогаш бетта цкъа мара яц. Уж ечa хана хlара цехере викалаш хул социалистически яхьа декхараш миштта кхоачашдаьд хьожаш вlаши тохкам беш.

Иштта тохкам беш хlанз кхоалагlа Магlалбикерча мехкадаьттахошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай начальник М. А. Балаев волча кхоалагlча цеха коллективо.

Шерагара шерага, беттагара беттага пачхьалкхен планаш а тlаийца доккхий социалистически декхараш а толамца кхоачашдеш хьаноагlа из барт-цхьоагlо йола интернациональни коллектив. Иттлагlа пятилетка йистейоалача укх шера кхоалагlча цехерча мехкадаьттахоша социалистически докхар тlаий цидар, мехкадаьтта даккхара план толамца кхоачеш а еш. Даьхенна планал совгlа 500 тонн мехкадаьтта дала.

Лаьрхlар дизза чакхдоаккхаш хьабоагlа уж. Тlеххоачашдаьд цар пхе бетта а, хlаьта иштта май бетта а мехкдаьтта даккхара декхараш. Хlаналехьа планал совгlа 440 тонн мехкадаьтта даьккхад. Толамца кхоачашдаьд цеха коллективо кхыдола технико-экономически хьокхамаш а.

Мехкадаьтта даккхара боарам лох ца болийтилга дукхагlча даькъе ягьнарча скважинашца беш бола болх эргабаьккха тоабарца, мехкадаьтта хlара килограмма тlехьа къовсам лоаттабарца дувзаденна да Магlалбикерча хьалашка укх тlехьарча шерашка. Эггара кердагlдараш юкъе а кхувлаш из болх дика вlаштlехьбаьккха лелабу цехерча мехкадаьттахоша.

Скважиной режим тоаяра, цар хьалхча мехкадаьтта боарам лакхбара тlадерзадаь 30 тайп-тайпара геолого-технически гlулакхаш чакхдаьхад укхаза ер шу доладелча денз. Царна юкъе да скважинашка lи чуйохийтилга, забой йолча моттигашка поверхностно-активни хlамаш тохилга, кхыдараш.

— Укх тlехьарча хана дукха моттигаш нийслора тха, — дувц ЦДНГ-3 начальника М. А. Балаева, — скважинашнара мехкадаьтта хьадоагlаш йола моттигаш цхьаццайола хlамаш юкъе а ухаш дlакъувлалуш. Цох дукха хьоазам хулар тха балха. Хlаьта иштта скважинаш лаьтта кlалхара тоаеш барий балха а. Царца берта а даха хlанз скважинаш лаьтта кlалхара тоаеча керда гlулакх юкъедоаладаьд оаха. Хlара тоаеча скважине фильтраш уйттаю оаха хlанз. Хlанзалехьа 23 скважине оттаьй оаха уж фильтраш. Цох дика беркат а даьннад. Тоаьча скважина болх бу ха йоацаш lаьху из бахьан долиш. Цул совгlа хьадоаккхача мехкадаьтта боарам эвкха а лу. Дlахо йодача хана скважинашка фильтраш уйттаела кхы дукхагlа балха юкъедоаладе лерхlаш да тхо.

Керттерча даькъе цеха балха толамий ларде латтар лакха говзал йолча мехкадаьттахой хьинаре къахьегам бе. Итташ долча шерашка цехе болх беш хьабоагlаш мехкадаьттахочун говзал дика караерзаль, моллагlа тlалилла гlулакх дизза чакхдоаккхаш ба цехера дукхагlйола болхлой.

Царех ба цехера мастераш М. И. Монахов, А. Г. Трегубов, мехкадаьтта доаккха оператораш Васитнйи Николайи Белугловгlар, Ансаров lалдал, Киселев Иван, Шиков Георгий, дукха кхыбараш. Моллагlа болх бlу ца кхожош дика чакхйоаьхаш, къонабараишта шоай говзал дlалуш царна хьехамчаш бола-ш хьавоагlа царех хlаравар.

Цеха толамех доккха да къа доал рационализаторий а. Цеха коллективо хlанзалехьа кхоачашдаьд цу хьакъехьа тlаийца хинна социалистически декхараш. Йис рационализаторски предложени енай цехерча мехкадаьттахоша. Царех дукхагlъяраш балха юкъе а йоалаяьй. Дикъ эзар совгlча сома пайда баьннаб царех цеха балха.

Кхы а дикагlча балха хьокхамашца иттлагlча пятилетка йистейоала шу белгалдаккхара хьинар кхо ца деш къахьега лаьрхlа ба «Малгобекнефть» НГДУ кхоалагlча ЦДНГ мехкадаьттахой. Теша йиш я из царна вlаштlехьа даргхиларах.

А. БАСИЕВ.

Доал дарга хьежжа

Духхьал баьцадааараш кхедеш я «Овощевод» яхача совхоза ди кулгалду бригада. Кхашка балхашка хlара шера дакъа доацаш хул юкъера лаьрхlача 35—40 саг. Уж берригаш нах Шалми-Юрта бахаш ба.

КПСС XXV съезда исторически решенешта жол луш, наьха нихара хьал-торо тоара уж кхоачашъяр мел лоархlа ще да кхетадеш пачхьалкхенна баьцадаараш дlадалара иттлагlча пятилетка еллай дить шера кхоачнеьгь яьккха дош дешадар тха коллективо

Лаьрхlар толамца чакх а даьккхар. Дlадахача дить шера пачхьалкхенна дlаделар 5669 тонн баьцадаараш, хlаьта пхе шера планагlа дlадала дезаш хинарш 4956 тонн мара дацар.

Из толам баккха тхона карагlдалийтар нaха юкъе барт, цхьоагlо хилар да. Хlаьта барттайнача коллектива кхераме яц цхьаккха халонаш, мел хала хиларах цар уж эша а ергья.

Шинагlа хьахилазар коллектива барт а. Юххьанца дукха бар гlалат далийтача а шоаш бехктокхаме ца увлаждаь бе башха доацаш, шоай декхараш кхоачашду нах. Балха ара ца боалаш ди, ши ди доаккхаш, хаддаза къахьегама дисциплина телхаеш дукха нах бар. Царца дира къовсам ца боаржабиташ далацар гlулакх. Цу хьакъехьа са оагlув лаьцар бригадерча толамагlа болча къахьегамхоша, новкъостал дир совхоза кулгалхоша.

Къахьегама дисциплина телхаераишта юкъе а тайп-тайпара нах бар. Цхьабараш лерттlа болх белга шоашнара дlа ца дехандаь лелар бе а доацаш, вожаш — лаьрххlа шоай доалахьара рузкъа кхы а lоядара ерригa уйла тlа а яхийта общественни балха ха ца йоайта дика хеташ. Тeхьара бараш метта боалабе халагlа дар. Хlаьта оамалаш а уж тlехьанхе гlерта гlулакхаш а тайп-тайпара долаш берригача накаца цхьатарра дуна йиш яцар.

Хlара сага дог уйлалга бода никъ лаха безар. Из дукха гlолча дакъе соьга карагl а дахьар, коллектива новкъостал дир хlаьта ерригача бригадо лелачадечунна раьза боацараш балхара дlабаьлар. Иштта бера бригаде барт.

Пятилетна планаш хана хьалха кховчашье новкъостал дир тхона лаьтта кийчлара, баьцадаараш дlадера. Царна доал дара балхаш агротехника бокъонашца дlа ма деххи ханнахьен чакхдоахаш хилара а.

Масала, кхай картограмаш а бригаде. Царга хьежжа гурахьа деза белгалдоаккх бlаьсти цига малагlа баьцадааараш дlадуврга. Хlара баьцадаара эшачунга хьежжа тайп-тайпара минеральни удобренеш а тассе зиба оах лаьтта. lай лай тlа гlолла органически удобренеш йоах. Бlаьсти лаьтта lайна тlуьнал гонаяра, тlаккха фу дlаде кхаш кийчдара чанкаш доахаш, культиваци еш лаьттанна дlаув органически удобрени.

Ма эшша лаьтта дlохьделла мара дlаде доладац баьцадаараш, юха а минеральни удобренеш а товсаш. Оаха кхеча культурех цхьаяраш чlоагlа хий дезаш я. Уж дlаювлише а догlаи хьисапе хи детта доладу царна, лаьтфица массе хана эшача боарамагlа хий хургдолаш.

Геттара лоархlаме да лазарашца, зене йолча садоахача хlамашца къовсам лоаттабар. Масала, помидорашта доккха зе ду колорадски чоапилго. Цунна духьала шозза дохьаж тох, дlадийна ги хьатlадаьначул тlехьагlеи помидораш латачеи а. дl. Лоацца аьлча «хlара кхайна — дикала Знак» яхача девизагlа болх бу.

Уж балхаш лерттlеи ший ханнахьен чакхдала доккха новкъостал ду бригадена хlара шера совхоза керттерча агрономо Патагов Мохьмада, агроном-энтомолага Яхьяев Хож-Ахьмада, хий деттача агрегаташ тlа болх беча Нурузов Лече, Лорсанов lумара, механизаторашa Беклаев Махьмуда, Хачукаев Висангире, Гицаев Шарпуддина, кхычар.

Укх шера 35 гектара тlа помидораш, 31 ихачан свекла, 30 — баьццара горошек, кхыйола культураш кхею бригадо.

Трактора новкъосталца болх бе йиш йоацача кулгара позлагlа оасар деш я хlанз тха коллектив. Из болх къаьстта дика бу Виситашва lайшатас, Накаева Арбиятас, Сагаева Тамарас кулгалдеча звенонша.

Тlатеlla тохаш да хий а. Дийнахьен буси болх беш хул догlаи хьисапе хий детта установкаш.

Укх шера халкъа боахама план 1372 йолаш, 2500 тонн баьцадаараш кхеде лаьрхlад тха бригадо. Дагалаьяар кхоачашде низ дlакховчаргхиларах шеко а яц. Из тешам чlоагlбеш бе кlеав чуэцаш латтача баьццарча горошка хьункъам.

Хlара гектара тlара планал совгlа юкъера лаьрхlача 30—40 процент горошек йоал.

А. ЦУЦУГОВ,
Ачхой-Мартановски района «Овощевод» яхача совхоза бригадир.

Советски

Эскара мугIарашка

УКРАИНСКИ ССР. Ровеншине традици а хинна дIаэттад Советски Эскара мугIарашка болха призывникаш торжественно накъабоахилга. Укх шера призывникашта хьалхашка къамаьлаш даьд Ровно промышленни предприятей производстве хьалхалаттарашa. Сийлахьбоккхача Даймехка тIема ветеранаша. Нoанoша призывникашта наказаш делар къамсарча Даьхеша дика гIулакх де аьнна. хIаьта мехкараша хургболча бIухошта визаш делар.

СУРТА ТIА: призывникашца къамаьл деш ва тIом беш Москве деиз Берлине кхаччалца чакхваьнна артиллерист хинна, хIанз запасера полковник Советски Союза Турпал Михаил Семенович Синько.

П. ЗДОРОВИЛО сурт.
ТАСС фотохроника.

ДIАЙХА ДОГ ДОЛА САГ

Сихьенна йоагIаш яр Бурo-тIара МагIалбике ухаш йола маршрутни автобус. Корах арахьежача Гуноев Мухьмада бIаргагора дукхача хана деиэ укхан довзаш дола пейзажа сурташ: хоза яьннача баьцо хоздаь довкъаш, ялатах хьалдиза дола кхаш. Уж ялаташ лораде аьнна оттабаь хьахой саниязаькъа юхе гIолла IоагIа беркате лакхи гаьнаш. Цу дIайхича ахкан дийнахьа дерригa а Мухьмада дог гIоадоахаш дар. ХIаьта селханара ди ер гIадвуташ а, укхарa чIоагIа уйла яйташ а, цхьабакъди укхо дукхача хана деиз де лийрхIор кхоачаш хулаш а дир. Цудухьа тахан из селханаре ди дагаухаш воагIар из. ХIана аьлча, из тайла ди бIарчча вахаре цкъа мара хулаш дац...

Медицински института дегI гIеддуташ хозача шийлача аудитореша бIайхача безамца чуийбора ше кхебаьраш. Новкъосташца цига вар Мухьмад а. Тахан уж къасташ бар хьинаре дешаш шоаш плх шу дIаденнача института цара. Массанена дIа а хозаш укхаза бар цар, лор яха сийдола цIи хьаэцаш, лорий болх дIаболабеш шоашта ховр. Iомадаьр наьха могашал тоаяраи лорааран дIадалара торжественни дув...

Селханара ди дага а деха велакьежар Мухьмад. Хиртаьнна дег чу эттар хьехархочо шийга эгтара хьалхи аьнна коллега яха дош. Ераш вIаши къасташ дар из: «Аьттув хилба хьа, коллега! — аьлар цо. — Виц ма лелахь, хIанзчул тIехьагIа хьа вахар сагий валар-вахар хьогара долаш йолча минутех дизза хургхиларах».

ДIакхача езача хана дIа па кхоачаш тIехьаьлар автобус. Цу гIулакхо кIезиг-дукха гIайгIане вигар Мухьмад. хIана аьлча, хьалхе деиз цун дага латташ дар эгтара хьалха ше балхи гIоргвола ди, ше керттерча лоро тIа миштa эцаргва. МассагIа дар из дагадоха? Цхьабакъда, укхаза хилар Мухьмада вIалла а дага ца хиннар. Из хьожавир тубдиспансера керттерча лорала. Хала болх ба из, цхьабакъда, кулгалхой тийшар къонача лора из болх бе ховргхиларах. Из гIулакх цо лерттIа кхоачаш а дора. Бакъда, ха дIа ме йода Мухьмад кхета ваьлар из болх шийн болх боацилга. Массаьн а цуи дог хирургигахьа хьувзар. Массехказа дийхар цо района керттерча лорга. Вокхо кхетадир Мухьмад чIоагIа хирургена тIаккхувш цуи са цунах доаллаш хилар. Мухьмада дийхар кхоачашхилар — цунах вир амбулаторни хирурге хирург. Боккха кхаъ хинна тIанйцар из гIулакх Мухьмада. Дибийса къоаста ца деш Iомабе волавелар из шийн керда болх: кийдора книжкаш, хеттар опыт йолаш болча хирургашка, ништта IоайбIра опыт.

— Из болх бе волавенна дукха ха ялалехьа, — ихаш дуц Мухьмада. — Советски Эскаре гIулакх де вигар со.

Укхаза санчасте хирург-травматолог вир сох. Цига дика пайда ийцар аз сай балха, кхийттар дукхача хIамаех, кхы а чIоагIагIа кIоартбелар цунцара безам.

Эскарера гIулакх чакх а даьнна, Мухьмад цIенгахьа вийрзача, из вахийтар республикански больнице травматологех йола специализаци йаьръе. Цул тIехьагIа болх беш хилар, юха а деша вахар.

— Дешарца дIачIоагIъени сиз практика а пайдана яц.— йоах Мухьмада.

Цудухьа Мухьмад шин шера деша эттар Ленинградерча клинически ординатура Iилма-тоххама институте.

ОЧЕРК

Цига а Iоайир Гуноева хирурге балхах йола дакха опыт. Из яьнка цIавеза Мухьмад хьожаву МагIалбикерча № 1 йолча централььни районни больнице хирургически отделене керттерча хирургалла. Цу хана деиэ укхаза болх беш хьавоагIа Гуноев Мухьмад.

Ленинграде Iомадаьр шийн балха юкъеккухьаш из болх тоабир цо.

Цкъа ер волча вера цхьажа Iу. Го лазаш паргIата лела могаш вацар из. Лор хьежача гунадаьлар цхьан хана Iокхийтта Iайна хиннача настара тIа харц сустав тIайоагIилга. Укхаза накъаьлар Мухьмада ординатуре волаш цо Iомаьь вий мехка цIи хеза йолча хирурга Илизарова метод. Операци ца йича даргдоацаш дар гIулакх. ЗаIапхо раьза хул хирурга яхачоа. Яь чакхйоал операци. Биъ бутт баьлча ше наьас ваьр мо могаш-маьрша волаш шийн балха коллективе къахьега юхавода жа Iу. Уж тайпа могаш боаца нах дукха хул хирург волча бакъда. уж массавар а доагIаи дола дарба дий берзабий дIабохийт цо. БIаргабайча ше берзабаь нах ца бовзе а, цхьабакъда, дика йовз Мухьмада цу хIара саги ше яь операци. Ха дIаяхаяр аьнна йицлуш вац из ше яь операцеш.

Ше болх бе волавелча гIоне Iалаьмате дукхача наьха могашал тоаяь вахара хозне йоаэийтай цо царна.

Хирурга болх атта бац. ДукхагIча даьнъе шийна эша ха йоацаш вус из. Хийла бийсах ди хулаш, салоIача денош балха деноц хулаш, хьинаре къахьегаш, наьха могашал лораеча эгтара тешшамегIа вола хаьхо хинна дIаотт хирург Масхьада Мухьмад. МалагIа професси я лаьтта эгтара дикагIа яр, аьнна Iа шийга хаьттача, бIарга цIацъъам ца тохаш лорий балха цIи йоккх Мухьмада. Из да шийн балха мутIахьа хилар, ше хьалаьца болх, цу балха бехктокхам бовзаш, цхьан саго шийн балха цIелг тIахьокхаргбоацаш лерттIеи цIенеи лелабе из ховш хилар. Шийн балхах лаьца Мухьмада дувцаш хилча, хьона вIалла дагадоаца хоза, дика дешаш кореду цунна из болх хоастабеча, цунах наха боала пайда гучабоаккхача.

Шийх лаьца дувца цIаккха тIера хилац из. Цхьабакъда, Iалаьмате дукха дувцаргда шийн новкъостех — шийца болх беш болча лорех лаьца. Дукха хоза дешаш корадоагIа Мухьмадe хирургех И. Ибрагимовх, Г. Мильдзиховх, И. Хамурзиевх, медицински йижарех — Л. Потаповах, Т. Янковскех, кхычарех лаьца ала. Шоай болх дукха безаш, дерригa шоай хьинар а хьакъал а цу балха дIадеенна нах ба уж. Цудухьа уж цуи беза а ба, цо лоархIа а лоархI.

Больничи керда комплекс хьалйича гIоне аттагIча баьнна МагIалбикерча лорий болх. Цамогаш болчарна гIо де йиш йола дукха керда технически средствааш я. ХIара кабинете а цига мел эшаш йола медицински техника, кхыдола гIирсаш Iалаьмате гIозен дикен массадолча хIамаца Iалацаь я операционни блок. ХIанз моллагIа чоалхане йола операци е торо я хирургий. Кастта кхоачашхинна дIаотта мегаш да дукхача хана теиз Мухьмада дагадоаллаш хин на чеина резекци еш йола операци е йиш хургйола гIулакх. Цхьабакъда, из гIулакх кхоачашдеш Мухьмада эшаргда цу балха республикеи цIи хеза болча специалистий гIо-новкъостал, кийчъе езаргья цу балха эшаш йола кадраш.

Гуноева кулгалдеш йолча отделени дукха ба тайп-тайпарча къамий лораш. Из дукхача къамех латта коллектив наьха могашал лорaяра болх сийленца дIахьош я. Соахка мел дола дика хIама къоастадеш яьча итогех хьалхара моттиг укх отделенена хьожайир. Сийлахь-воккха баьчча В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш кхайкаьча яхье а хьалхаваь моттиг яькхар.

Коммунист Гуноев Масхьада Мухьмад районе эгтара дикагIа болча лорех цаI лоархIаш ва. Шийна ховр, ше Iомадаьр, ше кхеташ вар Iалаьматерча камаьршача дегица къонача лораштa дIаIомадеш, цу балхах уж кхетабеш хьавоагIа Мухьмад. Цудухьа из чIоагIа веза а вел, лоархIа а лоархI къонача лораша, бокхача безамца вал цар цунах: тха хьехамча, аьле. Iалаьмате дукха веза из районерча бахархошта а. Цунах дика кхетаргва цкъа городе да цунца хьалвелавеннар. Массане а гIоздаьннача дегаца цунга ду хаттар хеза ча ховргда из наха везаш а цар лоархIаш а саг а специалист а волга. Из да наьха дег тIара доагIа дIайха моршал, цу наха цун бу мах, цар цун боккха ловца. Цул дикагIа хIама хила йиш йий? Из да наьха дукха дага кийча дог долаш хирург Гуноев Мухьмад хилар.

Б. ЧЕРБИЖЕВ,
тха штате воаца корреспондент.

Планаши даьдаьнараши

Якуте кIора кладовойш караерзаеш латт

СССР кIора прогнозни запасех 80 процент совгIа яраш мехка малхбоалехьарча районашка я. Цар дикка дакъа Якутски автономни республике да. 3,1 миллион квадратни километр (мехка территоре ворхIлагIа дакъа) дIалоацача цун территоре тIа йиъ кIора бассейн я: Ленски, Зырянски, Къулбехьен-Якутски, Тунгусскичун дакъа.

Ленскии Тунгусскии — уникальни бассейнаш — гигантaш. Царна чу да кIора дунеи тIа довзаш мел дола тайпаш, цар ерригта гучаьнна геологически запасаш (600 метр кIоарга) йиъ триллион тонн я. Дукха моттигаш я укхаза лаьттан тIа боалла кIор хьабаха мара ца безаш. Амма кIора тIоанаш 600 метрал а кIоаргагIа Iочудолх, хIаьта цар запасаш кIезигагIа кхете а хIанз гучаяраш миссел тIанхех.

Белгалдаьнна деза, Iаламаклиматически хьалаш халахиларагIа, тешамеча транспортни артерешта гаьпа хиларагIа бассейнаш хIанз а кIезига пайда хилар. Ленски бассейне кIор боакх йоккха йоацача кIор боаллача духхьал кхаь моттигера, лаьттан тIа хьалтIа а дьннна ухха кIора тIоанаш дукхача районашка доллашехьа. Малхбузен Якуте къулбаседен оагIорахьа цига бахача наха бекаша боакх кIор. Оленек яха йолкрии гонал дехьара дода хий юхе кхаьчача моттигашка якуташа пайда эц «Iаьржача десах» — ишта оал цар богхедах — цхьаннена а тарабоацача кIорах. Из хьалъайбича бай ба, бос матови ба, цIилеторгаца а атта лоталу. Iовхал дукха лу богхедаша — 9,5 эзар килокалорега кхоачаш, хIаьта хьайоала михаца дIауха веществаши коача продукташи 90 процентага кхоач. Бахьан доацаш дац запасаш хIанз а лаьрхIа йоацача цу кIорах «декъа бензин» оалаш хилар. Якутски богхедаш коачача доагора, хьенхача а къыйолча а веществай Iалаьмате маьхе бийдал я.

Ленски Тунгусски бассейнаш болх бе йолаллийтара дIахо уж боккъонца йовза езаш хиларал совгIа, къоастае езаш цхьаькха керттера проблема я — транспорт. Ленски бассейна цхьайола кIор боалла моттигаш башха дукха ха а яалехья промышленни караерзаяра кийчъе йиш йолаш я, амма машинникъ ца хилча дукхача кIора транспортировка е йиш яц. СССР къулбаседа малхбоалехьа машинникъ биллара идея кхоачашъяро йиш хулийтаргья цу регионий йIаьхий кладовойш караерзаяра проблема къоастае.

Колыма юкъмоттиге нийслуш йолча Зырянски бассейна кIора ресурсаш хIанзарчоа 50 миллиард тонн лерхIаш я, амма цхьаболча специалисташа яхачох, цига кIор шозза дукхагIа боал. Йоаккха йоацача карьерсра хIанзе а боакхаш ба моттигерча эшарашка дIаухийта энергетически кIор.

Къаьстта боккха практически лоархIам болаш ба Къулба-Якутски бассейнера коксующи кIор, цун прогнозни запасаш 40 миллиард тонн я. Из караерзае йолаьй Байкало-Амурски машинникъ биллa болабешехьа. ДIадаха шу чакхдоаллаш, дукха хIама ца эшаш лаьрхIа хиначул шу хьалха, 400 километр бIаьха къулбаседен линии Бам — Тында — Беркакит (ЗIамагIа бола БАМ оалаш бар) дилла а эксплуатаци е дIабеннаб, хIаьта Къулбаседа Якути, цу тайпара, Тайжача океана йистошка кхача йиш йолаш я. Цунца дувзадена сихъеш я укхаза хьалъеш йолча Къулбехьен Якуте территориальни производственни комплекса (ТПК) ерригa объекташ хьалъяра темпаш.

Чульманскии Денисовскии кIор боалла моттигаш промышленни караерзаяра дIаяла кийчъеш ба Якутски геологаш. Цар шера лургбола беррига кIор 22 — 23 миллион-тоннага кхоачаргба.

Виктор ЖУРАВЛЕВ,
АПН корреспондент.

СИХА, ДИКА ХЬАДЪЕ ГIИШЛОШ

«Сунжанефть» НГДУ хьаярца цхьан вIашагIъхьллар скважинаш яра, служебни помещенеши наха чубаха цIенони хьалдара, мехкадьтта, газа, хин проводаш яхкара дешаш къестаде дезаш хиння гIишлошъяра-монтажни цех. Дукха реорганизацеш чакхъяьначул тIехьагIа, хIанз укх сахьате ремонтно-гIишлошъяра участка коллектив кхоачашдераш а керттерча даькъе уж балхаш да. духхьал наха чубаха цIенош хьалдара деккар мара тIера ца доллаш.

РСУ коллективи эIамига я, дерригаш а 17 саг мара вац цу чу, амма доккхий декхараш кхоачашду цо. Масала, 1980 шера гIишлош еча болх беш волча 7 саго пайда эца безаш хиннар 100 эзар сом дар, из ахча дIадахийта дезар керттерча даькъе скважинашка, мехкадьтан газен проводаш яхкарга, кердача скважинашта хий тIадохьарга. ГIишлош хьалъяра план толамца кхоачашъю. Укх шера пхе бетта план дерригача технико-экономически хьокхамашта тIехкхоачашъьй. 1980 шера ништа де лерхIаш да 55 эзар сома маьха капитальни ремонта балхаш, царех даьданараш 24 эзар сома маьха да. ТIаьйца социалистически декхараш кхоачаш ца дича Iергбоацаш ба участка балхахой. Толамаш дахa гIо ду коллектива пун дукхагIа бола членаш укхаза болх беш бола 10 — 15, кхы дукхагIа шераш хиларо. Уж ба участка начальник С. А. Микертумов, плотник М. А. Плиев, наькъа болхло М. А. Цуроев, штукатураш-маляраш А. В. Клешнева, А. А. Кравченко, Л. С. Баранова, кхыбараш.

Шоай говзалаш дика Iомаяь бола тха балхлой гIерт деррига шоашта тIадехка балхаш ханнахьа я дика а кхоачаиде. Цхьаккха моттиг нисъеннаяц тIехьарча шерашка участка балхахой бехкагIа болх кхоачаш ца беш биса, из-м цецвала везаш хIама а дац. хIана аьлча цхьаккха а саг вац участке болхло лха сий дола цIи лакха лоаттае ца гIерташ. Тха хIара болхло хул шийла тIехьагIа ше деш дола гIулакх де дезаргдолчунна аттагIа хилийта гIерташ, хIаьта хIаравар кхетадеш а ва шийн де дезаш дола хIама цо ше мара саго дерг ца хиларах. Цу дерригена а хIаьта ништа РСУ начальника новкъоста С. А. Микертумова кулгал дика деш хиларо а йиш хулийт участка коллектива шерагара плановни заданеш кхоачашъе. Къахьегаш доккхий толамаш доахараште юкъе ба тха слесарь-сантехник Н. Н. Рыбалко, плотник М. А. Плиев, штукатураш-маляраш Л. С. Баранова, А. А. Кравченко, кхыбараш.

Дукха ха йоацаш, «промышленни предприятешка гIонна дола боахамаш дегIадоаладарех» бола КПСС ЦК гоцам кхоачаш а беш, дика хьа а аьнна оценна а оттайташ дIаелар РСУ балхахоша 300 керта йола дьаикарч кхоьбa комплекс.

ГIишлош дIаэца ена хиннача комиссе дерригача членаша йоахар комплекс таханарча дено дIадехарашка хьежжа я, хIаьта хIанз из хьалхара хурсаш дIачу а ийца болх бе йолаенний. Дика могайир комплекс хьалъяь коллектив «Грознефть» объединене генеральни директора Р. М. Хачатурова а. Цо белгалдаьккхар дерригa балхаш дика даь хилари гIишло хьалъеш дIаяхийта ха кIезига хилари.

Участка балхахой тIагIерттa къахьегаш ба укх пятилеткa тIеххьарча шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяра.

Д. ИВАНОВ,
«Сунжанефть» НГДУ инженер.

ТАТАРСКИ АССР СУРТА ТIА: «Нижнекамскнефтехим» яха производственни объединени.
В. ВОНОГЕН Е. ЛОГВИНОВЕН сурт. ТАСС фотохроника.

Доззол дехьара

ЛНДР. Вьентьяна юххерча Тагоне Советски Союзо новкъостал а деш хьалъе йолаяьй юртбоахама техника ремонтни мастерски. Дукха ха йоацаш цу советско-лаосски цхьана экономически гIулакхаш леладара кердача объекте коммунистически субботник хилар (сурта тIа).

Г. БЕРНАЦКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Даим бахаргбола хьехам

ЛЕНИНГАРА IОМАЛУ

УИДЬЯМ КАШТАН, Канада Коммунистически парте Генеральни секретарь

Канада Коммунистически парте дерригача балха лард ленинизм я. Канадски специфически башхалонаш тергал а еш, ленински идеяй хIийлен тIа оттаяь я тха парте программа, цун стратеги тактикен.

Ленински идеяй актуальность йоргйолаш яц. Къаьстта цо оттаяь общество овлангара хувцара къовсам лоаттабу дерригa низаш кхотадара даькъера ховдам беш йола фактор йолча болхлой класса лоархIамах йола положенеш. Демократия социализми бахьан, монополейи транснациональни корпорацейи доала дукхаларча дерригача антимонополистически низий союз хьалра хIанзарча хана болхлой класса лоаттабеча къовсама лостам белгалбоаккхаш Ленина кадаьча балхашка хьеж канадски коммунисташ.

Канадски коммунисташта а чIоагIа хийра да марксизма-ленинизма тIерабовла гIерташ а цунах духхьал Советски Союзо мара пайда эца йиш яц яхаш а бараштa хетараш. Ленинизм цIена эрсий а йоацаш интернациональни ловзени я. хIана аьлча, Ленина идеии шоай чулоацамах интернациональни я. Уж геттара яйха ювзаена я къахьегамхоша мукъабовлара лоаттабеча революционни къовсамца, гучадоах цуи дегIавхара законаш. Ала йиш йолаш дий, масала, болхлой класси цуи союзникаши вIашагIтоха могаргдола цаI мара боаца низ бола пролетариата партех бола Ленина хьехам капиталистически а дегIадоагIача а мехкашка тахан латтача процессашна хьежжа бац аьнна?

Кхоачам болаш да, масала, цуи чулоацам глобально кхетабайта а Маркса шийн балхаш тIа анализ йьчул тIехьагIа капитализме хинна хувцамаш гучадоаха а империализмах бола Ленини хьехам дагабехача. ЛоархIаме да «Империализм капитализма эгтара лаккерча лагIа хьисапе» яхача В. И. Ленина балха положенеш хIанз а Iалаьмате актуальни хилар. Империализм къасташ яц шийн агрессивностахи милитаристски чулоацамахи, на хьалха а саниа прогресса наьнъа тIера дукхале а. планета тIарча машара даим кхерам тIалоаттабу.

Дийца варгвоацаш геттара доккха да В. И. Ленина машар бахьанерча къовсамe, империализмо керда тIемаш хьедарах болча кхерамах адамие мукъайоаккхача цо лаьца дакъа. Тайп-тайпара общественни строй йола паччахьалкхенаш машаре цхьан яханза ярг ца хиларахи аха йиш йолаш хиларахи йолча ленински концепце лоархIам хана йIоахала байна а бац, хIаьта таханарча событеша из ниjса-хилара тешал а ду. Разрядка гIолъякха а дуне «шийлача тIема» хаиашта юхатIалига а гIерташ империализмо леладеча гIулакхашта духхьала латт уж кхераме планаш йохае духхьалдаьнна халкъаш.

Канадски коммунисташта Iалаьмате боккха лоархIам болаш я къамий дош къоастадара хьажъехьара Ленина положенеш, цо юкъейоалаьь къамий нийсхон принцип, дIа а къаьста шо шоай паччахьалкхенаш е пар бокъонаш хилар. хIаьта ништа Ленина хьехам нийса хилар практике хьакъоихача Советски Союза опыт. Дунеи тIа эгтара хьалхара социалистически паччахьалкхе дегIавхара историе хьахьокхад, духхьал социализмана мара могарг ца хилар нийсхо яйнача къамий проблема къовстае, чIоагIгIа тIехьадисача халкъашта эгтара хьалхадаьнараштa нийсдала гIо де, дукхача къамий паччахьалкхен гома чу цар къамий метташи культуреи дегIаухилга Iалаш а деш.

Канада коммунистaша чIоагIгIа теркам тIабахийта Iомаду из эгтара чоалханегIачарех цаI йола проблема къовстаяра даькъера Советски Союза Iалаьмате доккхий толамаш, хIаьта тхоай мехкахьалашка хьежжа советски коммунистий опыт теркалъе а гIерт. Квебеке латтача хьалашка диллача Iалаьмате лоархIаме проблема я Канада къамий дош.

Канада Коммунистически парте позици латт Квебек оалача провинце бахача наьха шоай паччахьалкхе а еш дIакъастара йола бокъо хьаллацарах. Цхьабакъда, коммунисташ тIехьа ба цаI йолча Канада гома чу франко-канадций хьашташ кхоачашдара. Квебек дIакъаьстача мехках ши дакъа хургда, тIаккха из американски империализмо дIа а кхоалларгба. Цудухьа оаха лархIац Квебек дIакъастар Канада къамий проблема къоастаяр да аьнна. Цо цхьаккха а гIойле ергьяц провинце болхлошта, къахьегамхошта монополешта духхьаларча, социализм бахьанерча къовсаме.

Белгалдаккха дезаш да, пролетарски, социалистически интернационализма ленински принцип практике лергагIа лелаеш хиларах канадски коммунисташ доакххал деш хилар. Цар да а даьд хIанз деш а ба мукъадовлара къовсам лоаттабеча халкъашта массе а оагIорахьара гIо.

Канада Коммунистически парти тийша я, дерригача мехкашкарча коммунисташа империализма контрнаступленена духхьале яра программа юхьан оттаяргара шоай бокъонаши паргIатонаши бахьан дIахо къовсам лоаттабара къахьегамхошта эшa хьалаш хьадарга кхаччалца долча дукхача дешай даькъе шоаш чакхдоахача гIулакхаштa координаци е езаш хиларах.

Социалистически интернационализма принцип лархIар лерхI компарте ништта машари социальни прогресси бахьан, къамаш хиларах тарра халкъаш мукъадахара лоаттабеча къовсамера СССР-ан социалистически доттагIлен кхыча мехкийн вахаро тIайийца, ховдам беш бола лоархIам къоабалбарах а. МоллагIча тайпара а социализм хьаллацара гIулакх мелдар объективно империализмана гIойле йолаш хIама да. Цудухьа ЦК хьаллоац дIахо лоацарг а да дунен халкъашта юкъера коммунистически болам кхотабара гIулакх, ерригача коммунистически болхлойи партеша цхьан гIулакхаш леладар, балха координаци яр. Дерригача дунен тIарча коммунистий эгтара лоархIамегIа дола дунен халкъашта юкъера деккар да из тахан.

Революционни хувцамашта, социализмана тIехьа мел барий дукха хIамаш да Ленингара хьаIомаде.

(АПН).

Кхетам балари образовании

ПРОФЕССИ ХОРЖАШ...

Вай мехкарча миллионаш болча кагирхошта вахара никъ лахара бехктокхаме а чоалхане а йола ха хьатIаэттай — уж юкъера школа йистеьккха баьннаб. ХIаравар, хетаргахьа а доацаш, практически къоастаде дезаш ва. дIахо фу дергда?

ХIанзарча дунеи тIа — дукха профессеш. Царех цаI хьахоржилга атта гIулакх дац. Социологашта, психологашта, лорашта, экономисташта дика хов вахаре мел лоархIаме да шийна еза професси хьахоржилга. ДукхагIча хана цунга хьежжа саго шийн вахар аьттув болаш хиннад е хиннадац лоархIилга.

Из лоархIаме йола проблема къоастаеча мишта новкъостал ду школо ше арахецараштa? Цу тайпара дола хаттар дир АПН корреспондента Валерий Прута СССР-а просвещене министрага Михаил Алексеевич Прокофьевга. Цо аьлар:

— ЗIамигача саго хержача лостамах тийша да дерригa а. Цунна хьалхашка массехк никъ ба: дийша ма ваьллинге производстве е учреждене балха водилга, вузе е технукуме деша оттилга, е технически училище дIахо дешилга. Укх тайпара нарнанташ а хила йиш я: сарахьарча институте деша а дешаш болх белга, и. кх. дI.

«Потокаш» ништта еъаьу. Соахка дийнахьа юкъерча школе деша а дешаш школа йистеяьккхача 2,8 миллион болча кагийча нахахи мехкарехи, 830 эзар вузашкеи техникумашкеи дешаш ба, цаIи ахи миллион халкъа боахаме балха бахаб, 500 эзар саг технически училище дешаш ва. Цу тайпара дола сурт укх шера а хургда аьнна хет тхона.

Школана хIанз баккъахьа хет ше арахецарех дукхагIа бараш юкъарчал доацаш производстве балха бахача, цу даькъе цхьабараш технически училищашка гIолла а болхаш. Мехка тоъаш дац болхлой кулгаш. Цун цхьа бахьан—демографически хьал, фашистски Германеца хиннача тIема «шолагIа бола лувхкера». Цу шерашка геттара кIезига бераш даьд, хIанз халкъа боахаме балха даьхка дац цу хана ца баьча дай ца хинна бераш.

Дерригача кагирхошта юкъера образовании лугa де кхар а даь тIадожадаьча хьалашкa юкъара образовани телача школо болх бу массехк шу даьннад. Цунга хьежжа, хIара цо хьалкхевеш вола къона саг шийн 17 — 18 шу даллалца вус укхаза, кхыча бесса аьлча, ше хьалкхелца. Цудухьа кхетадеш да, кхувш воагIача зIамигача саго ше деша вагIача хана къахьегама практически навыкаш караерзаелга мел лоархIаме да. Бакъда, школана могарг а дац е декхарийла а яц профессиональни дешара заведене функцеш шийна дIатIаэца, амма цун вIаштIехьдаргда боккха форд миссел дукха йолча специальностех шийна саар хьахаржара дешархочоа новкъостал де.

Практически мишта кхоачашду школас из декхар?

ЙоккхагIча классашка кIира дикка ху къахьегама урокаш. Городерча бераша уж занятеш чакхйоах школьни мастерскешка, предприятe дешара цехашка, е школашта юкъерча дешара-производственни комбинаташка (УПК). Дагадоххарах аьлча, УПКаша тIеххьарча хана шоаш шерра дIайовзийтай — уж мехка шин эзар гарга я — хетаргахьа дIахо йодача хана цу тайпара йола школашта юкъера комплексаш къахьегам Iомабара керттера форма а хинна дIаоттаргъя. Комбината совленаш гуш я. Кхетадеш да хоадам болла цхьа школа хьайицача дешархошка тайп-тайпарча профессех «чам баккхийтара» цун торонаш тоъаш йоацилга. Ништта гIулакх деш хилча эшаргбар геттара дукха мастераш-преподавателаш, хIанзара дукха мах бола оборудовани. Итташ йолча школашта лаьрхIа УПКа цу гIулакха мел эшар долаш я.

Ахкан каникулаш йолча хана лакхерча классашка деша дагIача бераштa лаьрхIа тайп-тайпара къахьегама объединенеш вIашагIйоху: къахьегама а салаIара а лагераш, цар юрта боахаме къа а хьегаш, дикка салоI, дукхагIа йолча хана хьинаре спортица дакъа а лоацаш, наха гIулакхаш деча сфере, производстве къахьегаргдола бригадаш.

Нагахьа санна выпускник дIахо деша лакхера е лаьрхIача юкъера школе деша лаьрхIа вале?

Ништта безам болчоа юкъара дешар телача школо новкъостал ду хержача профилага хьежжа факультативаш ва знанеш кIоаргъяра. Уж тайп-тайпара литературни циклаш, исторически, физико-математически, химически объединенеш, биологи доа зоол дехьара ништта кIоартта Iомабелга.

Шоай хургболча абитуриенташта кIезига новкъостал дац вузаша а. ТIехьарча шерашка цар школацара бувзам, царна юкъера гIулакх тIа-тIа айхха хул.

Дукхача институташа лакхерча классерча дешархошта лаьрхIа шоайцига «зIамига факультеташ» вIашагIъехкай, цар «бокхийчар» факультеташта тарра болх бу. Из вуза шин тайпара йола подготовительни отделени я. Укхаза лерхIаш дар ши хIама да: цхьан оагIорахьара — бераштa профориентаци елга, вокх оагIорахьа — хержача гIулакхa «чIоагIа» а профессиональни пайдана а бий хьожилга.

Ништта, юкъера школа чакхъяьккха араволар, цо моллагIа а лостам хорже а, юкъарчал а доацаш моллагIа цхьа специальность, цхьайолча хана массехк а, йовзаш ва. Ништта хилча шийн безам болчун тIа тIеххьара шийн уйла тIасацийта цунна дукха аттагIа да.

(АПН).

Тахан—А. Т. Твардовский вина дийнахь дензз 70 шу дуз

СУРТА ТӀА: Советски поэт Александр Трифонович Твардовский (1910 — 1971). Ленински премин СССР Пачхьалкхен йиъ премин лауреат.

ТАСС фотохроника.

РЕСПУБЛИКАНСКИ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Самардийнахьа кепайоазон Цӏей конференц-зале кепайоазон, телевиденен, радиовещанен, книжни издательства болхлоша, республика юкъ хьаьнцарча журналистски организацей секретараша дакъа лоацаш республикански пресс-конференци хилар. Из хатаьь яр республики юрта боахам дӀахо догӀабоалабара, хьайбашта лаьрхӀа доакъара база чӀоагӀъяра лепишта. Журналисташта хьалхашка къамаьл дир КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома секретара Д. Г. Завгаева. Цо дийцар укх денош г. Краснодаре хиннача хьувнаьам чулоацаре хьалхарча Ерригсоюзни совещане итогех, республика колхозий а совхозий а гӀуллакхех, лаьтта леладерий саготагӀа долла дакхарех.

Д. Г. Завгаева теркам тӀабахийтар юртбоахама продукци дукхагӀа яккхара даькъерча массови информаце средствай доархӀамо, хьалха дилхар юрта боахама керттера проблемаш кӀоаргагӀа тахкаш а кепайоазон, телевиденен радион материалаш дукхагӀа пайда хьийбоалаш хилийта а езалга.

Пресс-конференци чакхйоалаш Д. Г. Завгаева жоп делар журналистий дукхача хаттарашта.

Молдаве машинашъераша—Вьетнама

Котовске цӀерагӀча насосаш еча Молдавски производствени объединене продукци халкъа боахама дукхача доакъошта эшаш я. Из йоацаш мегаш яц холодильник санна йола башха тоалхане йоаца агрегат а, атомни электростанци санна йола тоалхане гӀирс а.

Коачали гази хьаувзача молдавски насосаш хьалхехкад шоаш тешаме а кхераме йоацаш а хилар. Бахьан доацаш дац уж дунен гӀарча 60 пачхьалкхено ийеш хилар.

Доазол дехьарча мехкашта дӀайийта кийчъеш я насосий аргӀанара парти. Яьшкаш тӀа яздаь да «Социалистически Республика Вьетнам». Царна тӀу я габариташ эӀемита хилараргӀа из цӀи тиллая «Гном» яхача тайпъх йола насосаш. Уж я гӀум, цемент, лонбаг санна йола кӀамаш ухаш дола хий хьоеза лаьрхӀа. «Гномаш» йоийтаи мегаргйоаиаш я лаьттана кӀалхарча хиво гӀишлош хьалъяро новкъарло еча меттигашка.

Кастта Вьетнамен йохьийтаргья гӀувшта чура хий хьалъувзаш йола цӀи насосаш. Церех пайда эца йиш я юрта боахаме лаьтташка хий диллара, кӀор боаккхача промышленносте шахташкара хий хьалъоазара, химически производство, гӀишлош еча.

— Дукха хь я оаха вошал долча мехка продукци лоаттаю, — дувц объединене керттерча инженера заместитела Куртеев Владимира. — Дуккьа дахача шера дӀайийтар оаха Вьетнаме 45 насос. 27 насос йохьийтаргья укх шера. Вьетнама Социалистически Республука заказаш оаха дилла я дилла ча хане дӀиен кхоачашду. Тхоай ноделеша вьетнамски халкъа экономики гӀихха дегӀайоалае гӀо дар.

Людмила РЫБКИНА.
АПН корреспондент.

ЧӀОАГӀЛУШ ЙОАГӀА ОАЗ

(И. Торшхоева «Безама гургалаш» яхача книжках)

Дукха ха йоацаш Нохч-ГӀалгӀай книжни издательство арахийцад къоначa гӀалгӀай поэта Торшхоев ИбрахӀима «Безама гургалаш» яха хьалхара книжка.

Дукхьашха поэта хьалхара стихаш поэзи езараша яйзар цхьа иттех шу хьалха «Сердало» газета, «Лоаман Ӏуйре» альманаха оагӀонаш тӀа кепаетта йоалаеннача тӀехьагӀа. Цу хана дениз тоьал кӀаьма карагӀдаьннад цунна шеръеннай стихай тематике, хоъуш дегӀаухаш лаьтт поэта говзал. Цул совгӀа, Москвера газеташ тӀа, «Дружба народов» яхача журнала тӀа И. Торшхоева стихаш эрсий меттала арайоаларна цун цӀи дӀайоааш лаьтт дукхача наха.

Хьалхара книжка хӀара автора вахаре гӀоза хӀама хиларна цхьана цо боаккха теттара доарӀаме гӀа а ба. Цудухьа дийз хетт И. Торшхоева из хьалхара гӀа шийна бӀубенна волаш, деша чам а цун хем а байна боаккхаш.

Сборника юкъеяхача хьалхарча стихашка дениз шийн поэзе дешараштa юкъедуг вай авторо. Шийна халкъацара, шийна наналаьттанцара бувзамаш чӀоагӀдара, наха паргӀазоалаш динадар хьакхоллашна вахара тӀаьхьенаш хиларах лерхӀ поэта шийн поэзе керттера декхар. Цунах лаьца «Сона лов» яхача стихотворене тӀа цӀенача дег тӀара доагӀача. ХӀаьта цудухьа тешавеш долча укх дешашца дувц цо:

Дерриг дуне дез сай
Даймохк санна.
ДоагӀду гӀий пхьанаш
бочалo.
Лов адамий коахкой
бердех дахнна
Дуне дӀоахдар дегай
йовхало.
Безам, бера боча барт мо,
цӀена,
Сийна форд мо, кӀоарга
хилар лов.
Хьарио лов наха юкъера
ненаш.
Дегашта юкъера гӀийнаш
яха лов.

Тахан вай вахаре доле динадарош кхоана кхы а алсамдилар дезаш волча поэта на стихотворени чакхйоаллаш йоаз.

Юбадаьча лаьтта хьийкъе
оиза
ТӀехьенна дитала хилар
лов.
Йовзаргйоаддаш вийнй йола
къизал,
Соа сонта хурейоецаш
вийнй йо!!
Кердадар лехилга, къычарна тӀехьашка ца а лечкъаш, халонашта майра наха дукхьал уттабелга, вай вахара хьисапо дӀадехараштара тӀера ца вувзалга низболча наьха дакъа да. Поэта дега безам беррига а цу наха дӀабенна гаь дувнаш я сборнике тӀара дукха стихаш. Цудухьа «Лаьчинга» яхача стихотворене тӀара:

«Оалхазарий тхьамала
тхьам сиха лаьча.
Чухсе наьха чу хьай
мӀарий шалташ.
Вахарцарча тӀема тӀа
къарлуча кхаьча
Оаттонгахь лекха со воле
бӀаргаш»

яха моттиг тешавеш я из алхха хоза кӀишагӀдехка дешаш а доацаш, поэта вахара хьисап къовстаду цун бочагӀйола уйла хилар.

Тоьал дукха да И. Торшхоева хьаьнала къахьегараштa. Даьхен рузкъа дебадераштa хетадаь мугӀараш. Дукхача цун стихашка гӀолла чакхйоал шоашта даьша тӀехьаленна дита сийдола гӀуллакхаш къоначa ноахалаша дӀахо кхахьарах, ше а шийн къам а дуккхача къамех латтача вай йоккхача Даьхен хадаргдоаца дакъа хиларах йола уйлаш. Царех я «Мавзолея хьаькханка», «ДаьгӀастенга», «ГӀа», «Даьхенга», «Заманга», «Даймехкага» яха а кхыйола а стихаш.

Книжкана юкъеяха тоалагӀйола стихаш белгалйоахаш къаьстта ала лоъ «Вахара илли» яхаш цӀи йолчох. Сийрдача кхоаненах бола тешам, Ӏоажала дукхьала лоаттабу къовсам хестабу поэто. Цун бӀарго эув наьха дегашка керда низ чуботташ йола вайна гопахьара эӀамигта тамашенаш. Сона хетачох, И. Торшхоева дукхагӀйолча стихай, хьашт дале цун ерригача поэзе а керттера чулоацам «Вахара илле» къаьгга хьахьокхаш хиларах стихаш йоалае безам ба из йоккха йоаца стихотворене:

Зеьна луст са кхезо седлар
сиха
Вахара орга тӀера шерий
тай.
Таьэета урс хьакха деза
сиргӀа
Ӏаьхарча Ӏатта керахь
алийсай.
Мухлго кӀа наний мераш
хьесташ,
Ахкая бийсашка сова
илли доах.
Туптал санна цӀот
дӀадегӀа терсаш
Ӏуйрашка дын бакъо
сомавоах.
Хьахоа денна делкъа хана
бай тӀара
Басилгий «дӀаррца» йина
мохий зов.
Хоа мехкарий иллеш сона
нхай тӀара,
Хьаста хий мо, дег чу
гӀозал Ӏоп
ТӀаккха шеддар
дувзадеина шийца
Дега къайленашна илли
гӀот.
Мукхбна тешбенна мангал
яйца,
Церах борз мо, цунах
Ӏоажал йод...

Цу стихотворене кхы цӀаьнхазза а хьагойт, дега йовхал дӀалуш хьанхеллача мугӀараш кхьча наьха дегашка а никъ лохилга, цар саг дукхово вӀаьхегӀа велга, вахара диках бола цун тешам цар чӀоагӀбелга.

Торшхоев ИбрахӀим дукха стихаш цӀенача гӀалгӀай меттаца язъь къаьгга сурт оттадеш я. Иштта теркам тӀаозаш да «сиглен оврагӀа тӀа седкъий тега», «дикъача дахнан тӀа да лувнкаш али, къаьна дог мо, беттaлургба» яхача а иштта кхыдолча а дешаща по дийхна поэтически сурташ. Цунца цхьана сборника тӀа моттигаш яийсъепнай мотт телхабеш, шийн мелнга хьежна оттаде доагӀача дош ца оттадеш. Масала, бӀарча хьаййдача эсала йоаача лирически стихашта юкъе безамо тӀаттаеча халонех дувнаш автор боармел тӀехвуллаш санна хеталу. Иштта тӀарех да йийлга аьнна дола «бӀаргех цӀий доагӀа (хьо) бӀаргайча» («Доакъзал») яха дешаш. Массанахьа а карагӀдаьннадац поэта алхха шийн оазаца иллеш даха. Иштта, гӀалгӀай къаьнгӀолча поэтий стихашта тери лоста моттигаш йолаш я «Малав лаьтта дега йовхал йистар?», «Са хилхьан сий» яха стихаш. Стихай мах йокхагӀа бац «мохк—доғ», «хьен—бешь», «мо—хьо», «терниш—кхераш», «наха—цӀанхкха» тайпара йолча рифмаша.

Дале а бӀарча хьанйцача поэзи езараштa дика совгӀат да «Безама гургалаш» яха Торшхоев ИбрахӀима книжка. Цо дог даха бокъо лу вайна гӀалгӀай советски поэзена кхы цхьаьких а шийн тайпара оаз йола дика поэт юкъевоагӀаргхиларах.

Т. МУТАЛИЕВ.

КАСТТА—ГАСТРОЛАШ

А. В. Луначарске цӀерагӀча Тамбовски областной драматически театро кастта гастролаш дӀайоллергья городе Грозне республикански театрально-концертни зале

1, 2, 3 июле — А. Гельман
ТХО, КӀАЛ КУЛГАШ ЯЗДАЬРАШ
(цига дакъа лоацаш хургва РСФСР халкъа артист, цӀи хеза вола театраи кинон актер Евгений ЕВСТИГНЕЕВ).

4, 5 июле — Н. Гоголь
САГ ЙОАЛАЯР

6, 13 июле — А. Абдуллин
КХОЙТТАЛАГӀА ПРЕДСЕДАТЕЛЬ

7, 12 июле — А. Вампилов
ГИТАРАЦА КХЕТАМ БАЛАР

8, 15 июле — М. Митрович
АХ БИЙСА ЯЬЛЧА ВОВХАР

9 июле — Ю. Хмельницкий
ДОННА ЛЮЦИЯ

10, 14 июле — М. Соважон
БИЙСАНА КОРЗАГӀБАЛАР

11 июле — В. Аграновский
СОЦАВЕ МАЛАХОВ!

Спектаклаш йолалу 19 сахьат даьлча.
1, 2, 3 июле — йолалу 18 сахьати 20 сахьати 30 минути яьлча.
Ца кхетар хатта йиш я телефонаца 2-35-31.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 июнь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйрийнара гимнастика.
9.05 — «Пайдане контракт». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. «Бумеранг» яха йиълагӀа сери.
10.10 — «Шоана, дай-нанной!»
10.40 — «Самукъане ноташ».
10.55 — «Дика товараш — дукхагӀа».
11.25 — «Спортлото» тираж.
11.40 — «Котало яьккхарий», фронтовой доттагӀий клуб.
12.55 — РСФСР искусствий заслуженни деятеля В. Горшеева хьалхале а лелаеш Московски тӀема округа иллеи халкарен ансамбля концерт.
13.45 — «Мьаьна кладовой» яха передача дӀаьку биологически Ӏилманий кандидата Г. М. Проскуряковас.
14.30 — Кердадараш.
14.45 — «Александр Твардовский» яха телевизионни документальни фильм.
15.45 — Парусни спортах йола СССР кубок. Таллиннера передача.
15.55 — «БӀаргагушдар — тема халадар».
16.58 — Мультфильмай програм-ма.
17.25 — Политически обозревате-ла Л. А. Вознесенска беседа.
17.55 — «Дунен халкъий творчество».
18.25 — «Америка яковатъхьен иттагӀча» яхача циклацара «Къулберара кон малараш» яха телевизионни документальни фильм. ДӀалоэлуш къамаьл ду фильма автора, политически обозревателя В. С. Зорина.
19.10 — СССР Пачхьалкхен академически ЗӀаметача театра «Эрсий наха» яхача фильма-спектакля премьера. Автор — Симонов.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Эрсий наха» яха фильм-спектакль дӀахоьхьар.
22.30 — Спортивни гимнастиках йола СССР кубок. Ленина цӀерагӀча Центральни стадиона спорта Дворецера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Кхетадар» яха телевизионни документальни фильм.
9.25 — «Эрсий къамаьл».
9.55 — «Ӏуйрийнара почта» яха музыкальни программа.
10.25 — «Шахматни школа».
10.55 — «Вай соний беш».
11.25 — «Композитор Борис Чайковский». Фильм-концерт.
12.15 — «Ӏилман вахар». Литовски ССР Ӏилмай Академи.
13.05 — Операй балетен Донецки Пачхьалкхен академически эрсий театра спектакль. Йистеьлча — документальни фильм.
16.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Кайрат» (Алма-Ата) — ЦСКА. Алма-Атера трансляци.
17.50 — «Литературни кӀаштӀахетараш» (нохчий мет.).
18.20 — «Дега тӀара лер». Фильм.
18.30 — «Шоатдеи кӀаштагӀхетараш». (1980 шера 7 июне хиний передача юхакердаьяккхар).
19.20 — Киножурнал.
19.30 — «Искусствай дунен тӀа» (гӀалгӀай мет.).
20.00 — «Бийса лаькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Яйгача атлетиках йола СССР чемпионат. Ленина цӀерагӀча Центральни стадионера передача.
21.00 — «Симфонически эшарий херма оагӀонаш». С. Прокофьев — «Классически симфони». А. Скрябин — «Поэма экстаза».
21.40 — «Лоамашка кӀаштагӀхетар» яха художественни фильм.

22 июнь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядке с дӀаотта!»
9.05 — Гаване хиннача вагарзойн студентийи XI-ча Дерригдунен фестиваля лауреата Л. Римыкес иллеш доах.
9.30 — «Гургалбетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гӀуллакх деш ва!» (Интервидени).
11.00 — «Увакцено». Ӏилман-популярни программа.
11.45 — «Ӏуйрийнара почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «Ӏилма а техника а». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Хирурга Мишкина денош». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. Хьалхара сери.
15.10 — «Городаши наха» яхача циклацара «СовгӀата лу хьона город» яхача телевизионни документальни фильма премьера (город Ивано хьакхеъ).
15.45 — Воронежски хореографически училища дешархой концерт.
16.10 — «Республикана дукхьала кӀашагӀбеала зийшабола» яхача документальни фильма премьера.
17.15 — Р. Штраус — «Кавалер роз» яхача операцара вальсай халхара сюита.
17.30 — Мультфильмай программа.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Шун цӀагӀа». ТӀема ветеранийн лиянкех йола музыкальни программа.
20.00 — «Кинонякъбара клуб».
21.00 — «Ха».
21.35 — Центральни телевиденен Ерригсоюзни радион эрсий халкъа инструментий Академически оркестра концерт.
22.40 — Спортивни гимнастиках йола СССР кубок. Ленина цӀерагӀча Центральни стадиона спорта Дворецера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Телевизионни документальни фильмай программа.
9.45 — «Фу а мишта а Ӏомаду ПТУ». ГӀишлошьечун балха говзалах.
10.30 — Сибарестен халкара Пачхьалкхен Красноярски ансамбля концерт.
11.15 — «Телестадион».
11.45 — «О. Са Лельвиг». Письмош. Документаш. ДагадоагӀараш.
12.45 — «Барттайна лелал цхьана». Музыкальни программа.
13.15 — «Дийнача хӀамай дуне тӀа».
14.15 — «Доше Орфей» яхача эстрадни иллей XVI-ча дунен халкъашта юкъерча фестиваля лауреатий концерт. Болгарера передача.
15.30 — «Шоана, дай-ноаной!»
16.00 — Дж. Лондон. «Мартин Иден». Телевизионни дукхасерийни спектакль. Хьалхара сери.
17.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Пахтакор», «Локомотив» яхача стадионера трансляци.
18.15 — «ТӀема хана цо въ проникка» яха телевизионни дукхасерийни документальни фильм. КхоалагӀа фильм.
19.45 — Даьхен сурташ. «Ансоль» яхача рижски камерни хора дакъа лоацаш йола концертни программа.
20.00 — «Бийса лаькъала хийла шун, бераш!» «Тимка а Димка а» цхьад мультфильм.
20.15 — Фехтованех йола СССР чемпионат. ЦСКА спортивни комплексера передача.
20.55 — РСФСР халкъа артиста А. Дмитриева хьалхале лелаеш йолча Центральни телевиденен Ерригсоюзни радион симфонически оркестра концерт.
21.40 — «КӀай гоъ» яха художественни фильм.

РАДИО

21 июнь

6.40 — «Доакъараш хилийтара тӀехьа». Корреспонденци (нохчий мет.).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий мет.).
10.20 — «Халкъ дела къеж» (нохчий мет.).
11.00 — «Композиторо дувц» яхача циклацара передача. Микрофона хьалхашка ва Шахбулатов Ӏаддин (эрсий мет.).
11.40 — «КӀарцкал» яха сатирически журнал (гӀалгӀай мет.).
12.30 — «ТӀема баьбац чаӀдалх». Радиокомпозици (эрсий мет.).
15.00 — «Даьхе хьона да санталун доӀа (гӀалгӀай мет.).
16.30 — Самодеятельни талантий радиоклуб (нохчий мет.).

22 июнь

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукхаезча эшараш» (эрсий мет.).
11.15 — «Продукци яха ехайтар — массане йоаххо а йоагӀар». Беседа (эрсий мет.).
11.10 — КӀиранди[illegible]нахьара эшарий программа (эрсий мет.).
16.00 — «Къона тӀехье» (нохчий мет.).
16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий мет.).
18.00 — «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай мет.).
18.30 — «Иллеш доттагӀал ва-лашта» дола концерт (гӀалгӀай мет.).

Хоттам

Тахан республике гӀоллен Грознев хувпалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, малхбузехьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш, хилен фегара температура республике 22 — 27, Грозне 24 — 26 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен зоммен хувпалуш морхаш а йолаш цхьайолча моттигашка догӀа а делхаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 11 — 16, дийнахьа 21 — 26 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ДЕШАРХОЙ ЮРТА БОАХАМЕ КЪАХЬЕГАШ БА

Наурски районерча «Победа» яхача совхозерча «Янтарный» оалаш йола къахьегама лагерера Грознерча иттлагӀчеи № 24 йолчеи школашкара дешархой комсий ихашка болх беш ба.

— Мишта кӀаштӀехьбаьккхаб оаш дешархой къахьегам, царна юкъе беш бола организаторски кхетамей болх? — хьаттар аз «Янтарный» яхача лагера начальникага Харченко Алина Ивановнига.

— Из гӀуллакх дика бӀоштӀехьдаьккхад лагерерча педагогаша. Ӏуйрнна алх даьлча кхашкара балхаш дӀадолилу дешархоша хьехархоща цхьана. Ди дӀоахдаллалца кхай тӀа болх беш хул уж. ХӀара дешархочон йовааш я шийн дийнахӀара норма. Отрядашта юкъе шерра социалистически яхь йоарждаьй. Яхье хьалхера моттиг ийкача отряда карара кора телла цӀе вымпел хьожаю. Из совгӀат даккхара Ӏуйрийна а сарийна йовкал лаьтӀенна хана тӀагӀерта къахьегаш хул отрядашкара дешархой. ХӀоиз укх сахьате 7 «г» класерча дешархой цхьалагӀча отрядага я из цӀе вымпел (совета командир Брызгунова Лена). Иштта дешархой къахьегам кӀаштӀехьбаккхарах догӀаш делхаш юкъегӀе бьийна болх а тӀехьа дӀалаьрхӀача дукха хӀама ца эшаш тхоай илли кхоачашъяй оаха. Болх беш хиннача иттех дийнахьа дешархоша хьалийнйа комсаш бӀаь гергга гектар я.

Валла боаиаш мукъа болча хана фу деш хул лагерера дешархой, шоай мукъагӀа бутий оаш уж? — хьаьхка хаттар дир аз Алина Ивановнига.

— Царна сиготa ца хилийтара тайп-тайпара мероприятеш чакхйоах хьехархоша отрядий командирий, советий новкъосталца. 15 июне даглиге хилар спортивни доазараш. 16 июле цига хилар «Живари кагий нах» яха сайре. Цхьа ди дӀалодац укхаза сарийна массонкаш ца хулаш. Дешархошта дола футбол, волейбол, шахмаш, шашматаш, теннис, кхидараш ловзи да. Укхаза хьовзи ца дича дараш дешархойна дийнахьа кхоачм луш бола кхача а чам болаш хилар... — хьалар Алина Ивановнас. Тхоай художникаш а ба тха лагере. Яхье юкъарча балха тӀа белгалбаьннарий сурташ деиз цар улгаш тӀа. Къахьегама лагерера цӀаболхачи тхана царна совгӀате дӀалургда уж.

Дешархоща беча балха тӀа а юкъара мероприятеш чакхйоахача а хьинара дакъа лоацаш йолча хьехархой цӀераш йолх лагера начальника А. И. Харченкос. Царех ва воххагӀӀола воспитатель Чихранов Анатолий Васильевич, хьехархой Мурадов Анатолий Николаевич, Ткаченко Вячеслав Иванович, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

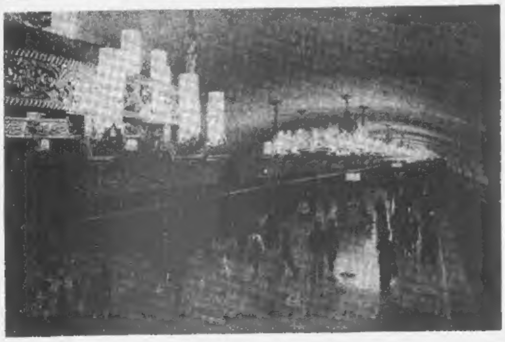

Кхо шу а дизадац Узбекистане столице бахача наха гтара тешаметӀен сихагӀен йола транспорт — метро къычча. Цу юкъа Ташкентски метрополитено дӀавигив 150 миланон гаргга саг. Укх шера метрополитена В. И. Ленина цӀи синай.

12,2 километр йӀаьха йолча болх беш йолча участка хьалхарча аргӀано города центраца юва этгара йоккхагӀа йола «Чиланзар» яха вах баха моттиг. Ерригa а 17 минот якхаш поездо этгара гаьнагӀарча «Сабир Рахимов» яхача станцегара центрерча «Октябрьски революци» яхача станце кхаччалца никъ беш. Метро шоллагӀа аргӀа хьатье йоланий. Цун дӀоахал 10 километр гаргга хургда. ХӀаьта цо вашагӀювзаргья города центральний районаш машинаькъа вокзалаца, городерча авиастроительний городокаца.

СУРТА ТӀА: «Чиланзар» яха станци.

А. ГОРОКРИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА ХУРГДА

21 ИЮНЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культурай салаӀарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 14.00. Массоваш ловзараш, викторинаш. 16.00. Кинолектори. «Советски сага культура» яха лекци. «Къилбиседа Кавказа къамий доттагӀал» яха кинофестиваль. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 17.00. Баьццара театр. Художественни самодеятельноста концерт.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 10.00. Бераштa лаьрхӀа йола сакъердаме старташ. 11.00. «Фаьлгий мехка никъбар» яха берий киноутренник. 18.30. Духовой оркестра концерт. 19.00. Кагирхой салаӀара сайре. 20.00. Болх беш я «Оригинал» яха дискоклуб.

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. 15.00. Болх беш я аттракционаш. 19.00. «Юкъерча МалхбоалегӀа къал» яха лекци. Гойтаргда «Лорали, жаннам!» яха фильм.

22 ИЮНЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культурай салаӀарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 16.00. Кинолектори. «Массе оагӀоракъара саг дегӀавар» яха лекци. 19.00. «Къилбаседа Кавказа къамий доттагӀал» яха кинофестиваль. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГӀалгӀай АССР пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 17.00. Баьццара театр. Художественни самодеятельноста концерт.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 10.00. Сакъердаме старташ. 19.00. Болх беш я «Оригинал» яха дискоклуб.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 11.00. «Тха ирале берал» яха утренник. 17.30. «Москвера даьлна массе миӀинге» яха кинофестиваль.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ФЕ ХИЛА

ТӀехьарча кӀиранагӀа массехк дуьлам хиннад республикана некъашка тракторий водителий бехкагӀа. Цар бахьан да колхозий, совхозий кулгалхоша тракторашна телачa наьхе балха тӀахьожам мела лоаттабелга.

Дийнахь а буc а цӀен юхе е ков аттаьш хул трактор: тракторист делкъейта хӀама даа чувенав е цӀагӀа бийса йоаккхиш ва. Иштта шийн доалахьа йолаш санна трактор лелаеш водителаш дукха нийслу. Цудухьа тамаш яц лехна бокъо йоацарайна а трактор лехкаш хилар. ХӀаьта путевкаши кхы дола документаши парга долаш а лаш. Цул совгӀа кастенана корта бохабу малав менна а хул уж.

Массехк ди хьалха Нохкай-Юртовски районерча Калинина цӀерагӀча совхоза «Беларусь» яхача трактора водителя Д. А. Магомадова мелар менна веха а воаш лоаман наькъашка трактор кӀалтӀаххессай. Праваш а йоацаш, кхыметтел лергӀа трактор дӀалалие хоьш а воацаш, менна волаш трактора тӀа хайнача Грозненски механизаце чакхдоахача завода слесара Н. Гиситова а кӀалтӀаккхессай трактор. Уж шаккхе водитель цига лоазавах вениав.

«Чечингушводстрой» ПМК-3 тракториста О. Х. Алиева тракторца водаш тӀехьатесса лафет тӀатеха кирпишках бетта бӀоагӀа хоарцдаьб, цунна кӀаьдихьад юха лаьтта бер.

Цу дерригнеша хьахьокх тракторашлелача болхлоишта юкъе кхетама болх эсала беш хилар, из бахьан долаш цар дисциплина лоха хилар. Шоай доалахьа трактораш йолча предприятей кулгалхой декхарийла ба трактористий балха хадданза тӀахьожам лоаттабе, болх беш йоацача хана тракторaш латташ йола хьайда моттигаш хилийта. ТӀаккха дегадехача хана трактор а хехнаш лела тарлургдац водитела.

ДӀадахача кӀирагӀа (12 — 19 июне) республика наькъашка 51 авари хиннай. 11 саг веннав. 26 саг лозаваьв. Трактористий бехкагӀа хиннай 5 авари.

НГӀАССР МВД ГАИ

КЪОНАЧА ЛИТЕРАТОРИЙ КЛУБ

СССР яздархой Союза ленинградски отделене болх беш я къоначa литераторий клуб. Цунна кулгалдеш я кагирхойн бовзаш бола яздархойн а боагӀаш хоржаш йолча совет. Цу совета болх дукха ба. Масала, цо новкъостал ду кагирхой дикагӀйола произведенеш зелаттийта, городской яздархой организаце общественни вахара уж юкъеувз. Белгалде доагӀа, клуба член алхха шийн литературни говзал органикха тоаба ца Ӏеш керда таланташ лаха а езаш хилар.

Къоначa литераторий клубо алхха шийн пенашта юкъебаь Ӏац болх. Цун доакъошхоша, масала, клуба эмблема тӀалаттача автомобилашца эзар километр Ленинградски областa районашка гӀолла никъ беш «экспедицин» яй. Болхло Суров Валерий, электрик Левитан Олег, хьехархо Шестаков Юрий, лор Бундура Олег, кхыбараш хьошалгӀа баха хиннаб Ленинградски атомни электростанции хьалъераш. Кингисеппа химикаш, Тихвина машинаш ераш болча, уж хиннаб дукхача посёлкашка.

Уж наькъаш дараш къоначa литераторашна шоай творчествана дукха материал Ӏоальй. Из бахьан долаш цар кхьйй сакъердаме художественни публицистически произведенеш.

Укх шера къоначa литераторий клуба совета плана юкъейихьай целинни лаьттанашка ерйола «экспедици».

МИСОНЖНИКОВ Борис. (АПН).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхана секретаря — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00246. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3063.